

III. KONIUNKTURA W ROLNICTWIE

1. Omówienie wyników badania

1. W IV kwartale 2018 r. koniunktura w polskim rolnictwie ponownie pogorszyła się. Wartość wskaźnika koniunktury IRG SGH (IRGAGR) obniżyła się o 6,6 punktu, z poziomu -2,7 pkt do -9,3 pkt. Spadek wartości IRGAGR jest głównie skutkiem zmniejszenia się wartości wskaźnika wyrównanych przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych (o 9,6 pkt, z wysokości -3,8 pkt do -13,4 pkt). Wartość wskaźnika zaufania, drugiej ze składowych IRGAGR, również spadła, lecz zaledwie o 0,5 punktu, z poziomu -0,6 pkt do -1,1 pkt. Pogarszanie się koniunktury trwa niemal nieprzerwanie od III kwartału 2017 r., kiedy wskaźnik IRGAGR osiągnął szczyt obecnego cyklu koniunktury. Jedynie w II kwartale br. nastąpiła słaba poprawa o charakterze sezonowym. Wartości wskaźnika IRGAGR oraz obu wskaźników cząstkowych są niższe niż przed rokiem o, odpowiednio: 13,8, 14,2 i 13 pkt, co oznacza, że niekorzystne oddziaływanie czynników cyklicznych umacnia się. Czwarty kwartał roku jest zazwyczaj okresem niepomyślnym dla rolnictwa i nic nie wskazuje na to, by ten rok miał być inny. Zmniejszenie się zakupów obrotowych środków produkcji roślinnej zapowiada zimowe spowolnienie aktywności rolniczej. Maleją również inwestycje gospodarstw rolnych. Skłonność do inwestowania jest obecnie najniższa od II kwartału 2012 r. Prognozy rolników są bardzo pesymistyczne. Należy spodziewać się dalszego pogorszenia się koniunktury rolnej z początkiem 2019 r.

2. Pogorszenie się koniunktury jest powszechne – kwartalny spadek wartości wskaźnika IRGAGR odnotowano dla wszystkich wyróżnianych grup gospodarstw rolnych. Najsilniej pogorszenie się koniunktury odczuły gospodarstwa najmniejsze, tj. o powierzchni do 7 ha (wartość wskaźnika IRGAGR obniżyła się o 9,7 pkt), położone w makroregionie środkowowschodnim (o 8,1 pkt), prowadzone przez rolników w wieku do 30 lat (o 10,2 pkt), z wyższym wykształceniem (o 9,6 pkt) oraz zajmujące się uprawą roślin wieloletnich (o 13,2 pkt). W najmniejszym stopniu pogorszenie się koniunktury odczuły gospodarstwa o powierzchni 15-50 ha (spadek wartości IRGAGR o 5,7 pkt), położone w makroregionie południowym (o 4,4 pkt), prowadzone przez rolników w wieku 46-60 lat (o 5,8 pkt), z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym (o 5,2 pkt), o zróżnicowanym profilu produkcji rolnej (o 5,6 pkt).

3. Nieznacznie wzrosły przychody gospodarstw rolnych. Wartość salda jest wyższa niż przed kwartałem o 1,4 pkt i wynosi obecnie -10,5 pkt. Jest jednak niższa od wartości sprzed roku (o 12,6 pkt). Wzrost przychodów odnotowano tylko w niektórych grupach gospodarstw rolnych; największy w gospodarstwach dużych, o powierzchni powyżej 50 ha (wzrost wartości salda o 11,2 pkt), położonych w makroregionie północnym (o 10,2 pkt), prowadzonych przez osoby w wieku 46-60 lat (o 6,1 pkt), z wykształceniem wyższym (o 2,3 pkt), zajmujących się uprawą roślin innych niż wieloletnie (o 7,1 pkt). Wzrost przychodów gospodarstw rolnych jest wynikiem wyższych cen skupu. W październiku br. wzrosły ceny skupu mleka (o 3,3%), kukurydzy (o 5,9%), jęczmienia (o 3,0%), pszenicy i żyta (po 1,4%). Spadek cen odnotowano natomiast w produkcji żywca wieprzowego i drobiowego (odpowiednio o: 6,1% i 3,3%). Bardzo niskie były także ceny skupu jabłek i warzyw oraz buraków cukrowych. Powodem wzrostu cen zbóż był spadek ich podaży spowodowany suszą, która jednak nie wpłynęła na urodzaj owoców i warzyw, a także buraków cukrowych. W produkcji trzody chlewnej od kilku lat utrzymuje się sytuacja kryzysowa, którą potęgują problemy związane z afrykańskim pomorem świń (ASF).

Rolnicy spodziewają się, że ich przychody w I kwartale 2019 roku znacznie spadną (wartość salda diagnostycznego jest najniższa od 9 lat i równa -32 pkt).

4. Zwiększyły się również oszczędności gospodarstw rolnych, zwłaszcza tych, w których wzrost przychodów był największy. Wartość salda wzrosła o 5,1 pkt do poziomu -25,7 pkt. Jest jednak niższa

niż w IV kwartale 2017 r. o 7,4 pkt. O wzroście oszczędności informuje większość grup gospodarstw rolnych. Największy wzrost wartości salda zanotowano dla gospodarstw największych (o 14 pkt), położonych w makroregionie północnym (o 10 pkt), prowadzonych przez osoby w wieku powyżej 60 lat (o 7,3 pkt), z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym (o 11,9 pkt), zajmujących się uprawą roślin innych niż wieloletnie (o 11,2 pkt). Podobnie jak w przypadku przychodów pieniężnych, przewidywany jest duży spadek oszczędności w następnym kwartale.

5. Wraz ze wzrostem przychodów i oszczędności poprawił się stan zadłużenia gospodarstw rolnych. Wartość salda jest niższa niż przed kwartałem aż o 9,4 punktu. W skali roku jednak wzrosła o 3,4 pkt. Kwartalna poprawa stanu zadłużenia dotyczy większości badanych grup gospodarstw rolnych; najbardziej tych o powierzchni 7-15 ha (wartość salda obniżyła się o 10,1 pkt), położonych w makroregionie północnym (o 25,7 pkt), kierowanych przez osoby w wieku 46-60 lat (o 12,6 pkt), z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym (o 10,5 pkt), zajmujących się uprawą roślin innych niż wieloletnie (o 17,3 pkt). Rolnicy przewidują, że stan ich zadłużenia w kolejnym kwartale nieznacznie się poprawi.

6. Zmniejszyły się zakupy obrotowych środków produkcji roślinnej. Wartości saldo odpowiedzi na pytania dotyczące zakupów nawozów mineralnych oraz środków ochrony roślin obniżyły się o, odpowiednio: 7,9 i 9,7 pkt do wysokości -15,2 i -21 pkt. Są zarazem niższe niż rok temu o, odpowiednio: 7,9 i 7,4 pkt. Zwiększyła się natomiast wartość salda odpowiedzi na pytanie o wydatki na nabycie pasz treściwych (o 1,8 pkt do poziomu -3,1 pkt). Jest obecnie wyższa od ubiegłorocznej o 4,8 pkt.

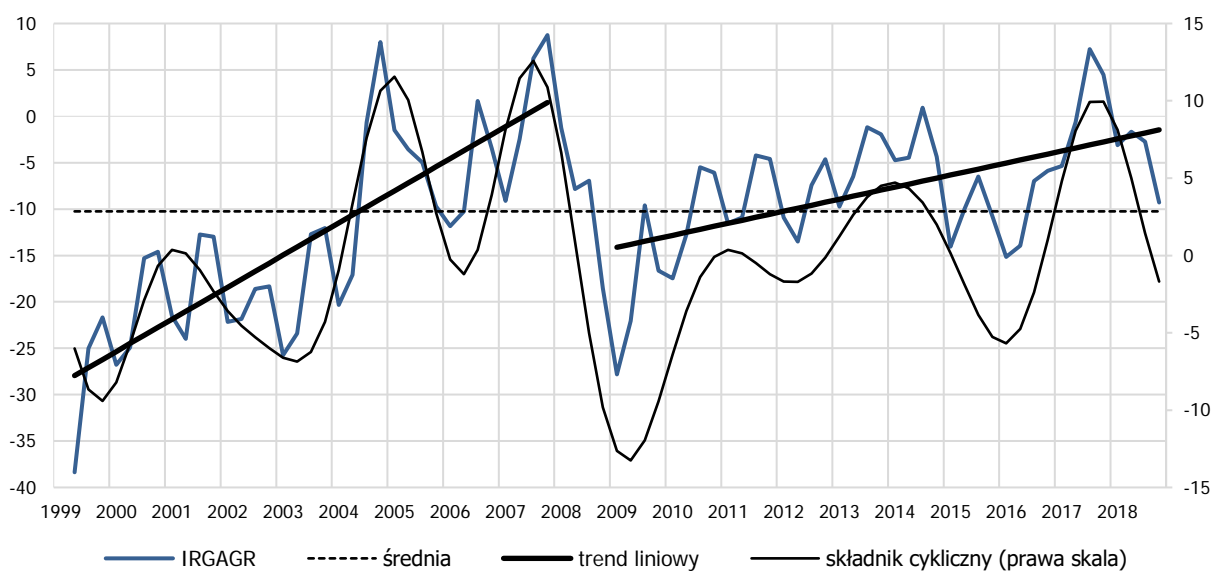
7. Trzeci kwartał z rzędu spadają inwestycje. O 2,1 punktu proc. (do wysokości 36%) zmniejszył się odsetek gospodarstw rolnych, które zamierzają dokonać zakupu maszyn i urządzeń rolniczych, a odsetek gospodarstw, które planują dokonać inwestycji w budynki i budowle, zmalał o 0,8 pkt proc. (wynosi obecnie 18,4%). Odsetki gospodarstw, które przymierzają się do inwestycji, są niższe niż przed rokiem o, odpowiednio: 3,6 i 1,0 pkt proc.

8. Mijający kwartał był piątym z rzędu, w którym zmniejszył się odsetek gospodarstw rolnych, które wzięły kredyt preferencyjny (z 31,4% przed kwartałem do 30,8% w obecnym). Z kolei odsetek gospodarstw, które zaciągnęły kredyt na zasadach rynkowych, nieznacznie – o 0,3 pkt proc. – wzrósł i wynosi 19,8%. Wzrósł również odsetek gospodarstw, które zamierzają zaciągnąć kredyt (z 26,1% do 27,8%).

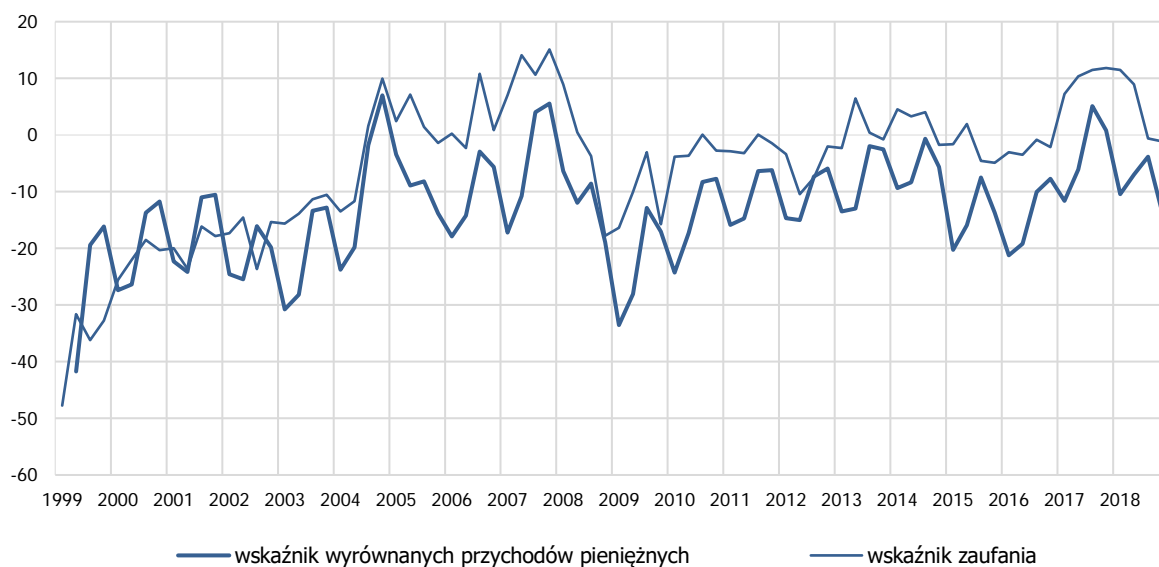
9. W ocenie rolników warunki pogodowe w roku 2018 były dla rolnictwa bardzo niesprzyjające. Aż 90,4% ankietowanych, tj. o 23 pkt proc. więcej niż przed rokiem, uznało skutki anomalii pogodowych za dotkliwie lub niekorzystne, a jedynie 1,2% za nieodczuwalne (7,2 pkt proc. mniej niż w 2017 r.). Pod tym względem rok 2018 był najgorszym od chwili wprowadzenia tego pytania do ankiety, tj. 2010 roku.

2. Wyniki szczegółowe

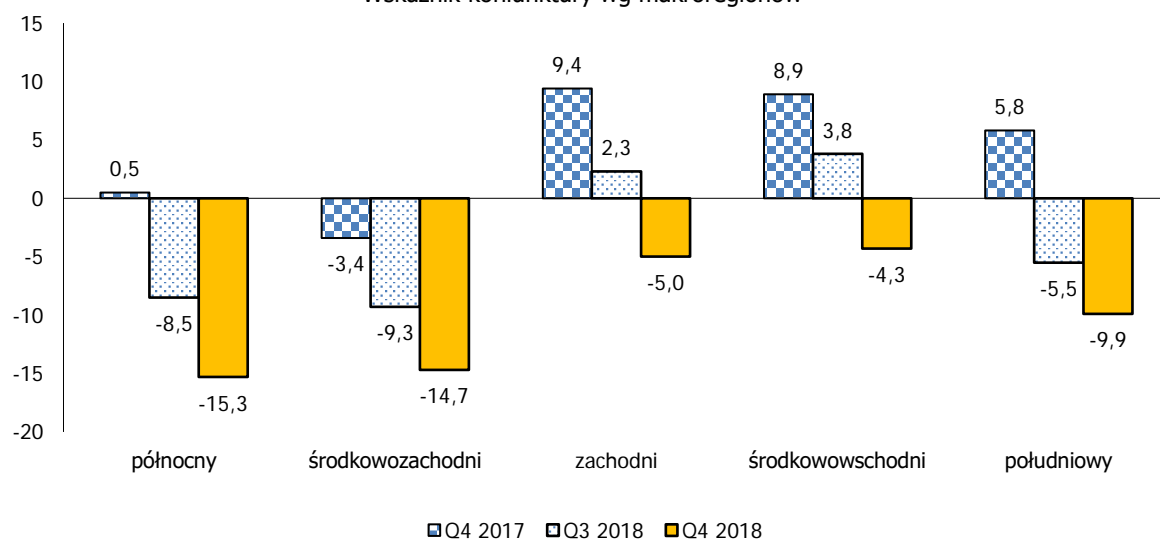
WSKAŹNIK KONIUNKTURY

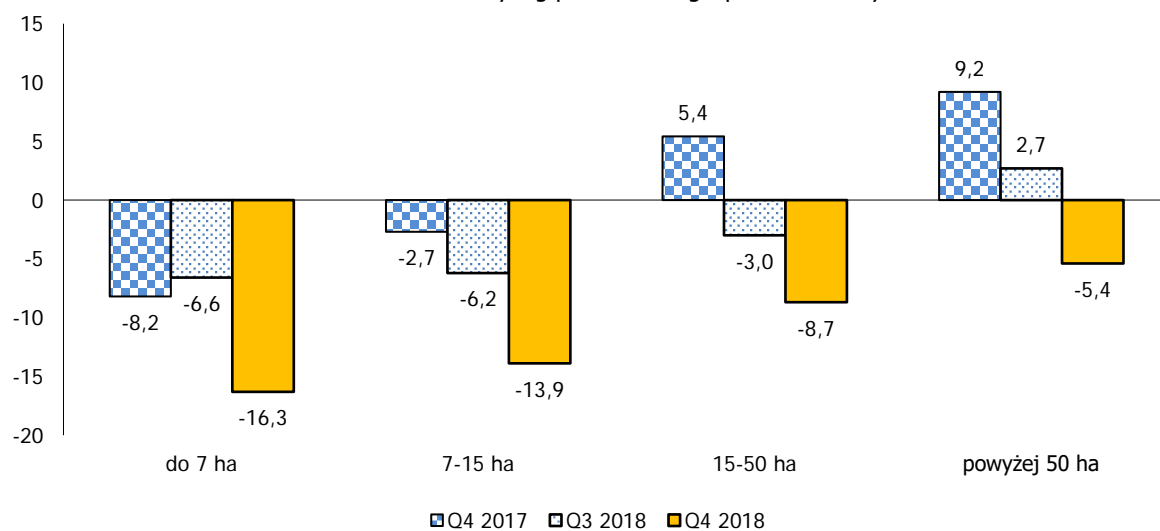
	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018
1. wskaźnik przychodów pieniężnych	5,1	0,8	-10,4	-7,0	-3,8	-13,4
2. wskaźnik zaufania	11,5	11,9	11,5	9,0	-0,6	-1,1
wskaźnik koniunktury ($1 \cdot x_{\frac{2}{3}}^2 + 2 \cdot x_{\frac{1}{3}}^1$)	7,3	4,5	-3,1	-1,7	-2,7	-9,3

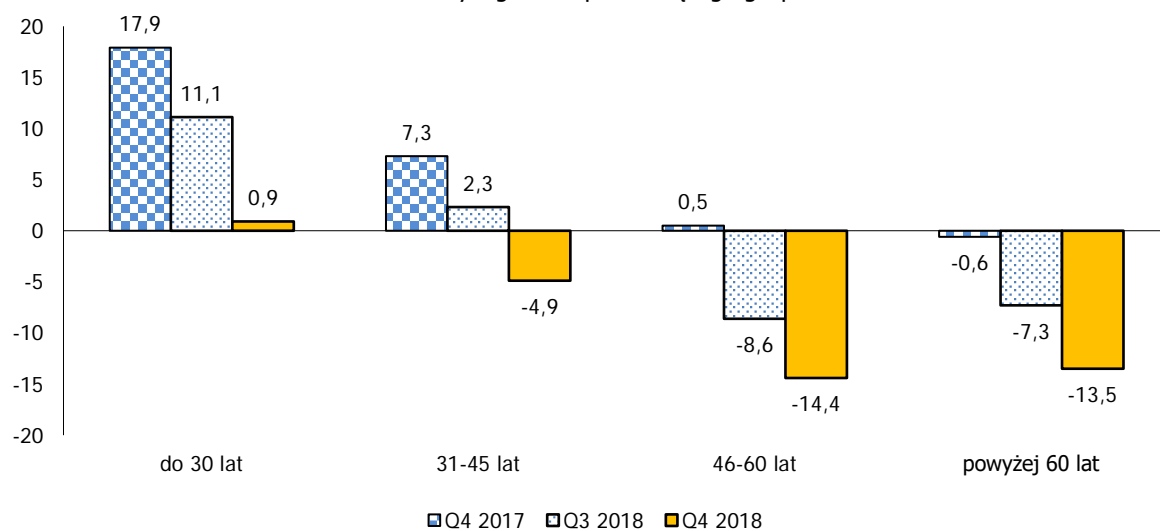
Wskaźnik koniunktury wg makroregionów

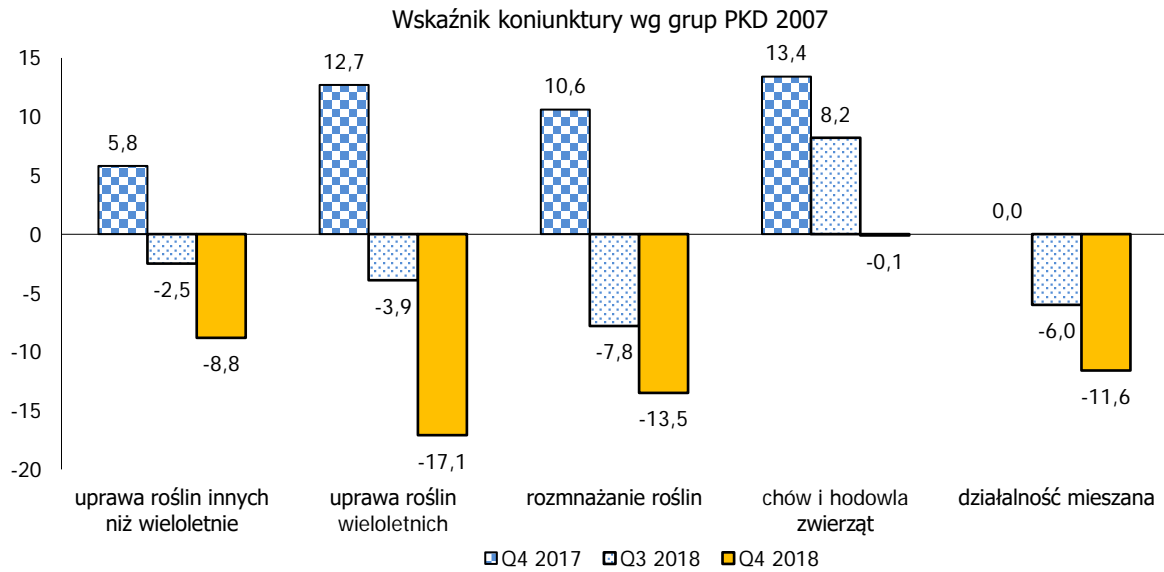
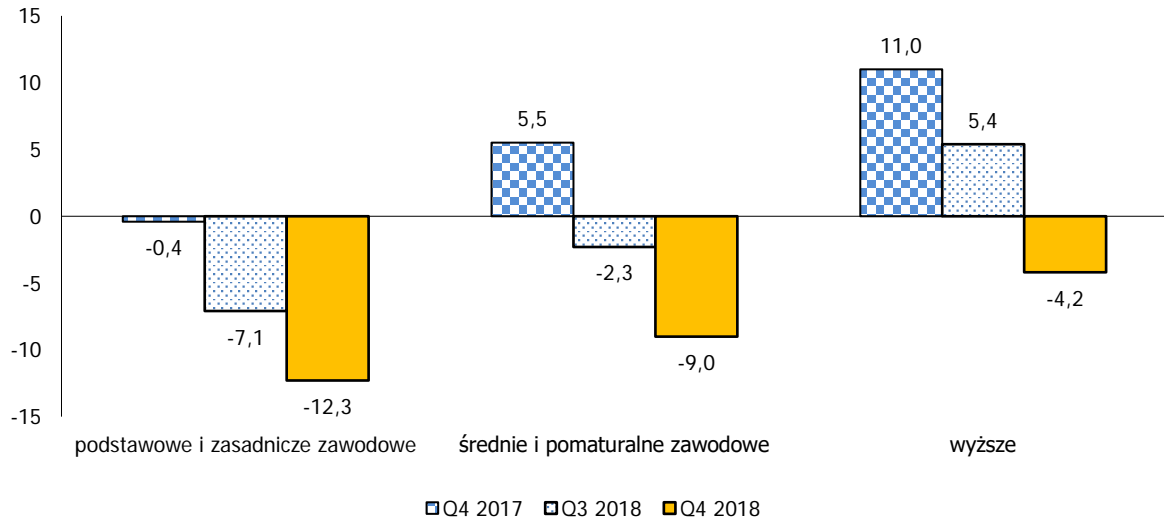
Wskaźnik koniunktury wg powierzchni gospodarstw rolnych

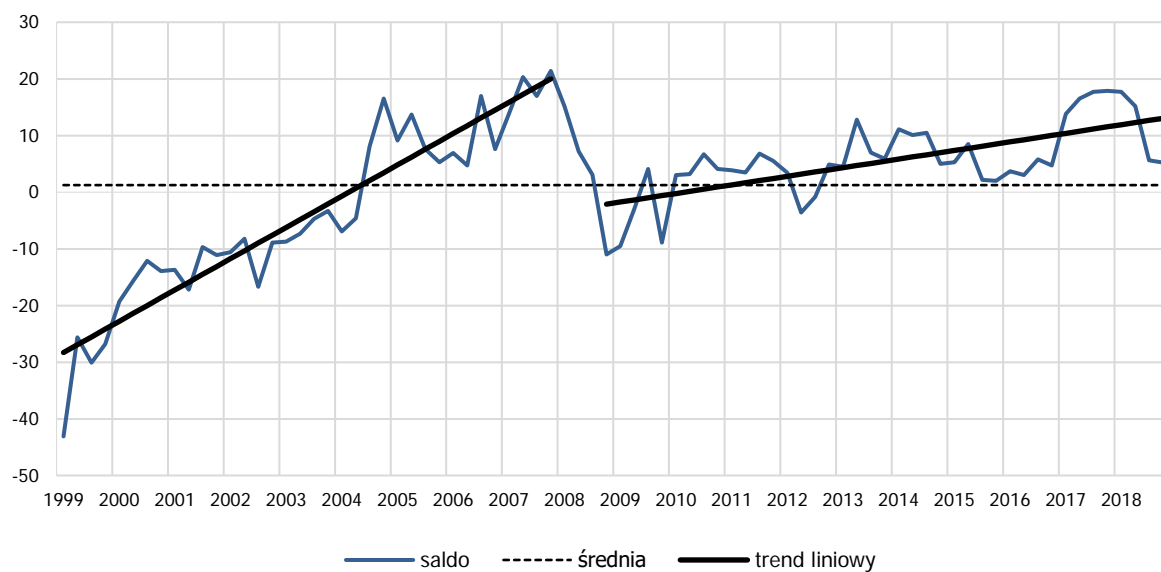
Wskaźnik koniunktury wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Wskaźnik koniunktury wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

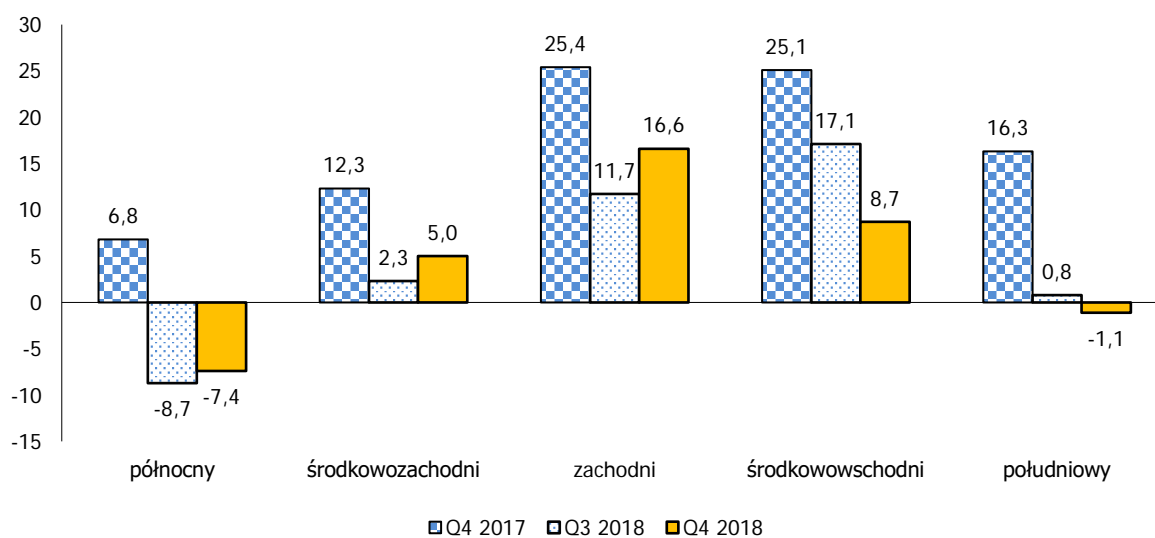

NASTROJE GOSPODARSTW ROLNYCH

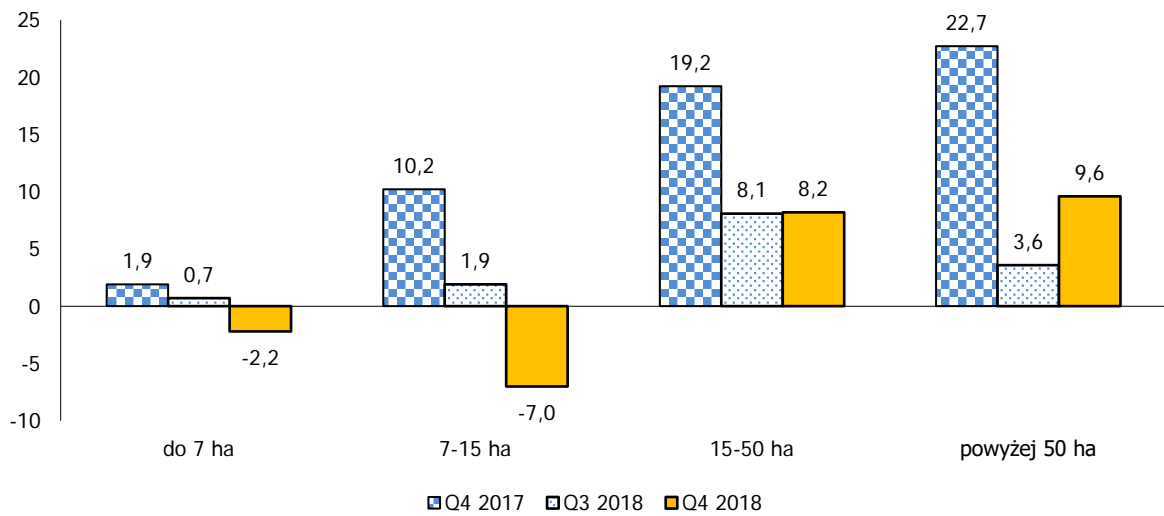

	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018
1. z ufnością	27,8	28,7	27,8	26,3	21,8	20,9
2. z obawą	62,1	60,5	62,1	62,5	62,0	63,4
3. ze strachem	10,1	10,8	10,1	11,1	16,2	15,7
saldo (1.-3.)	17,7	17,9	17,7	15,2	5,6	5,2
wskaźnika zaufania (1.-2.*0,1-3.)	11,5	11,9	11,5	9,0	-0,6	-1,1

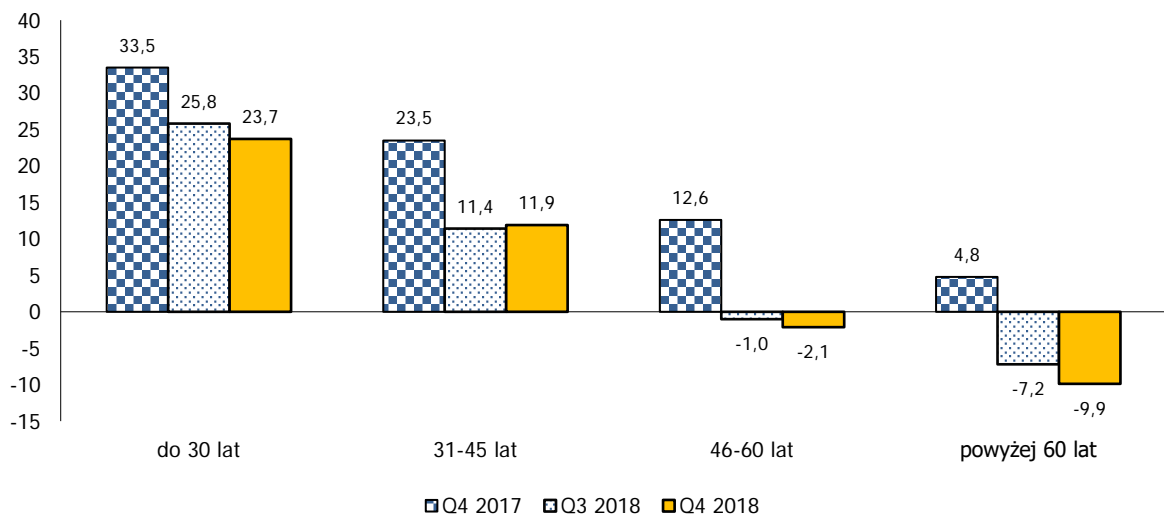
Nastroje gospodarstw rolnych wg makroregionów

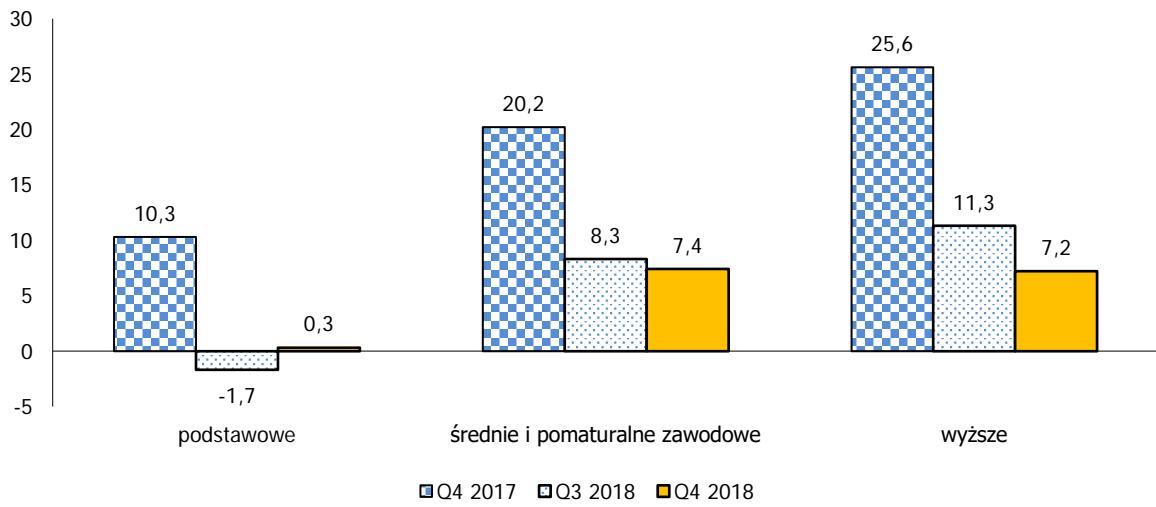
Nastroje gospodarstw rolnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

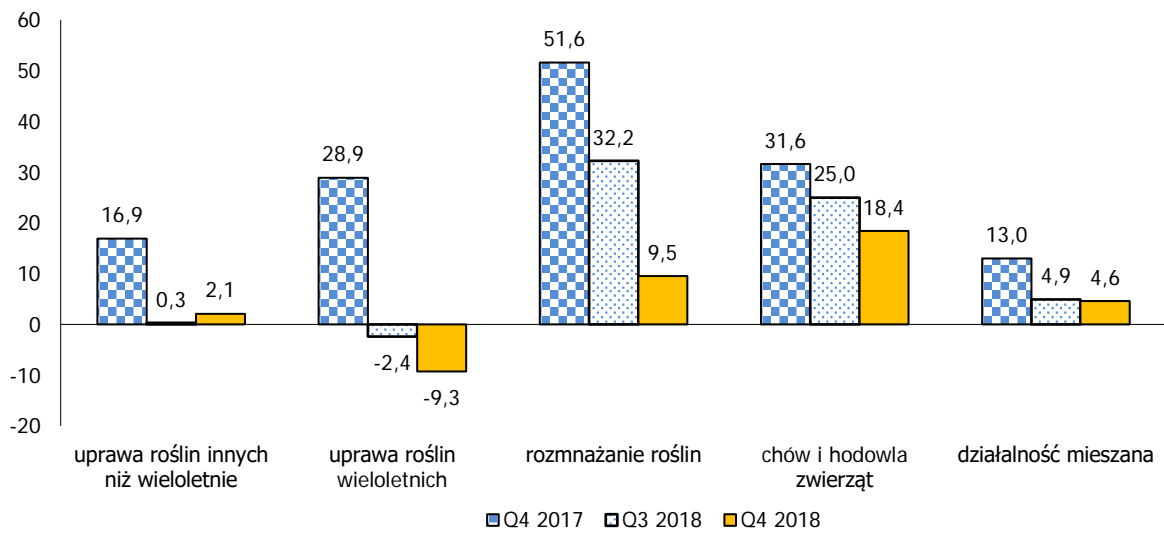
Nastroje gospodarstw rolnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

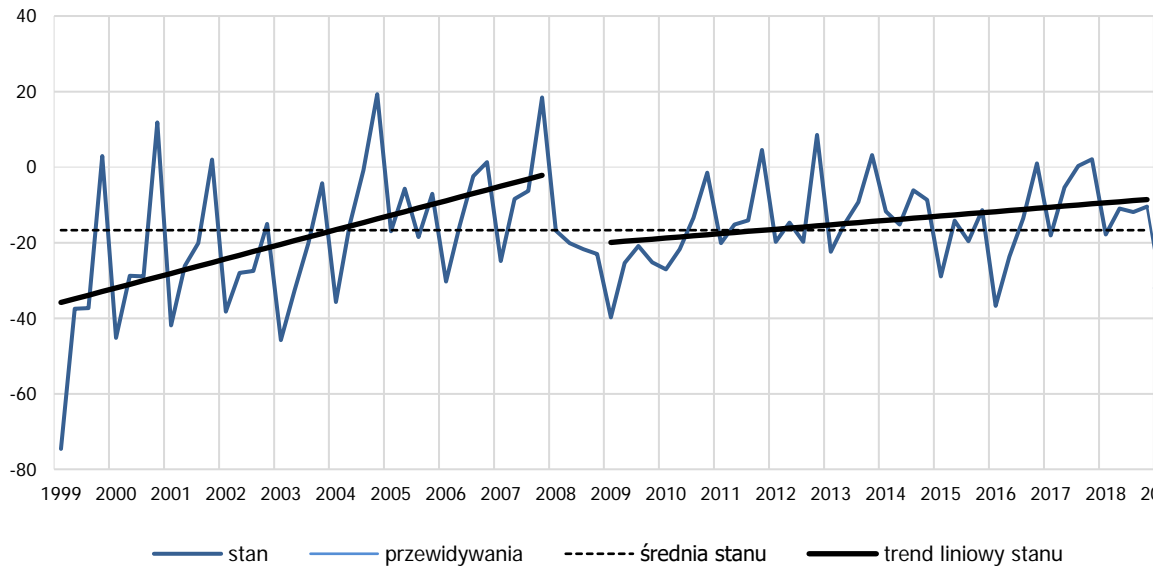
Nastroje gospodarstw rolnych wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

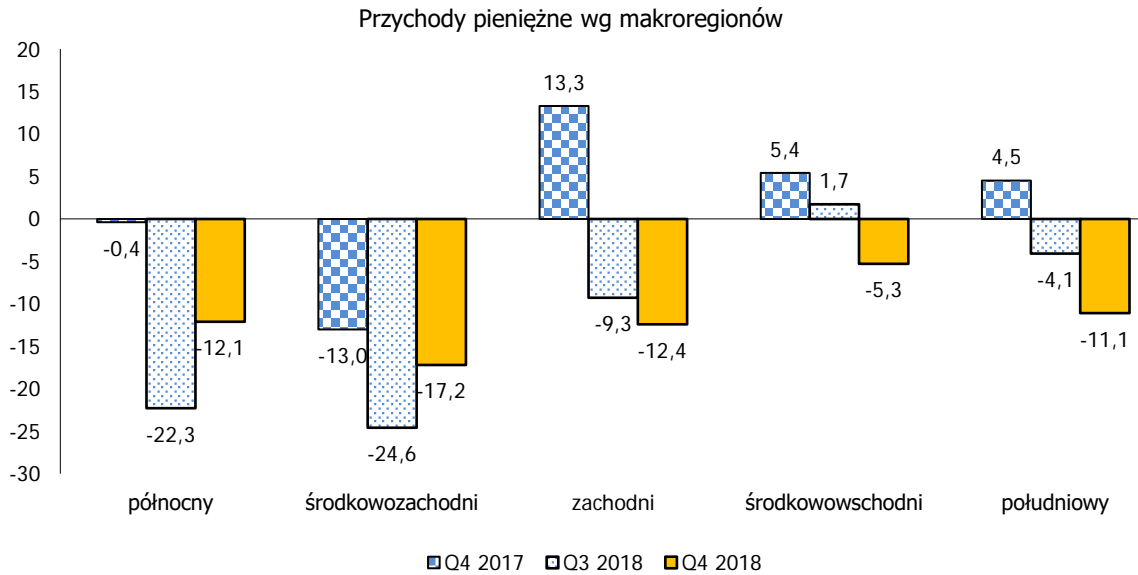
Nastroje gospodarstw rolnych wg grup PKD 2007

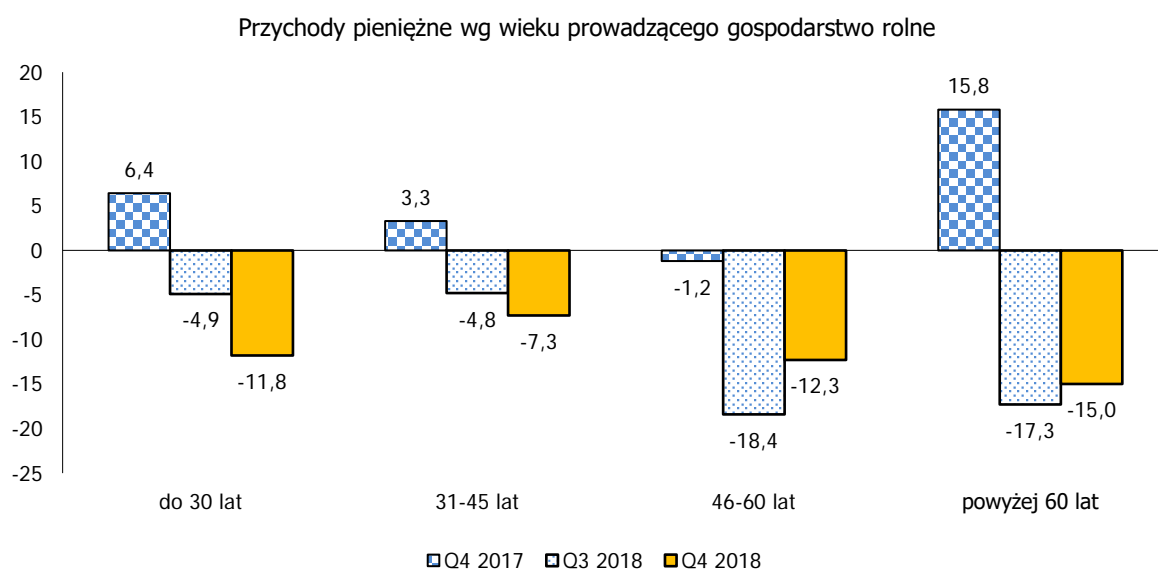
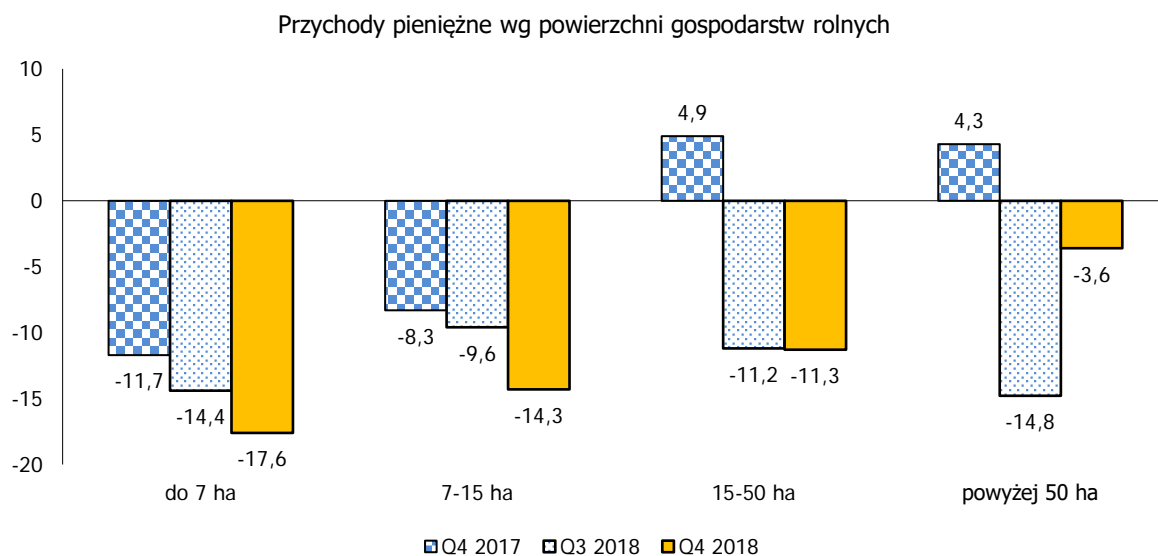

PRZYCHODY PIENIĘŻNE

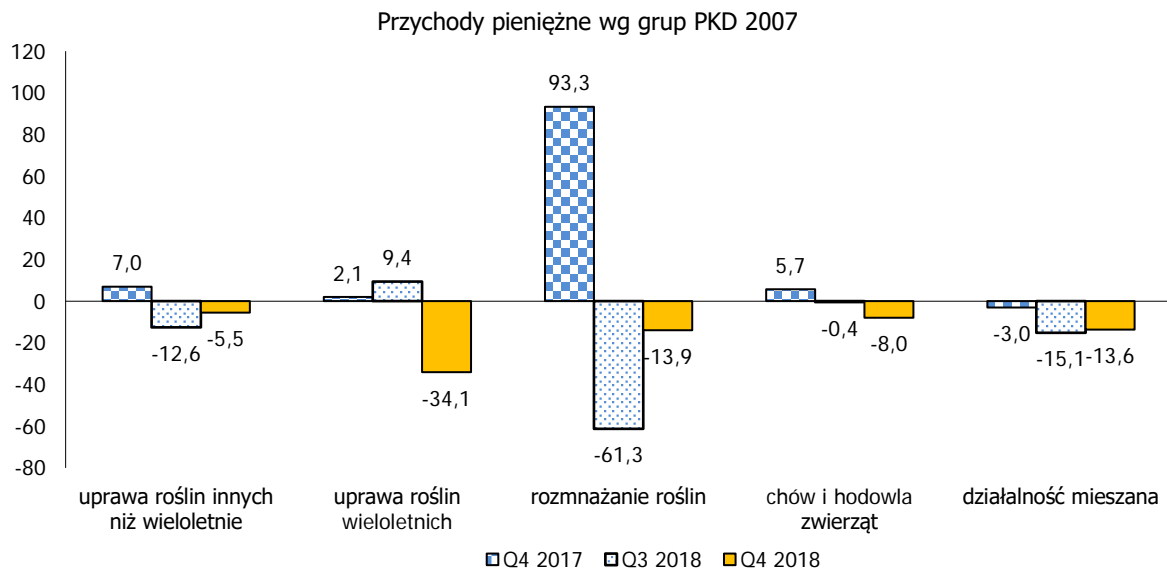
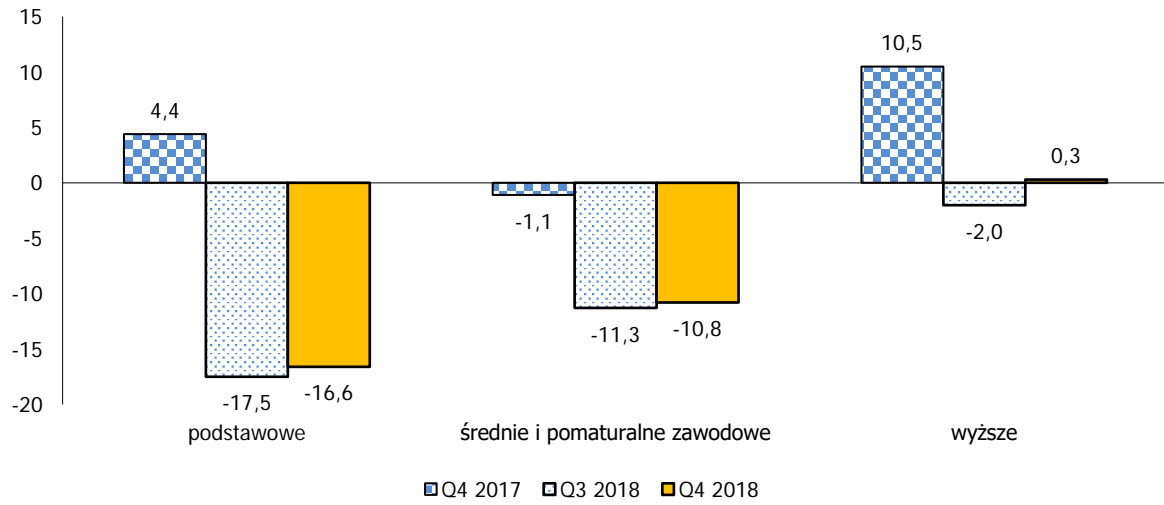

	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	przewidywania
1. wzrosły	28,6	32,5	21,2	21,4	23,5	28,3	15,1
2. nie zmieniły się	43,1	37,2	39,8	46,1	41,1	32,9	37,8
3. zmalały	28,3	30,4	39,0	32,4	35,4	38,8	47,1
4. brak	8,4	5,3	8,5	10,1	9,3	5,7	7,8
saldo (1.-3.)	0,3	2,1	-17,8	-11,0	-11,9	-10,5	-32,0

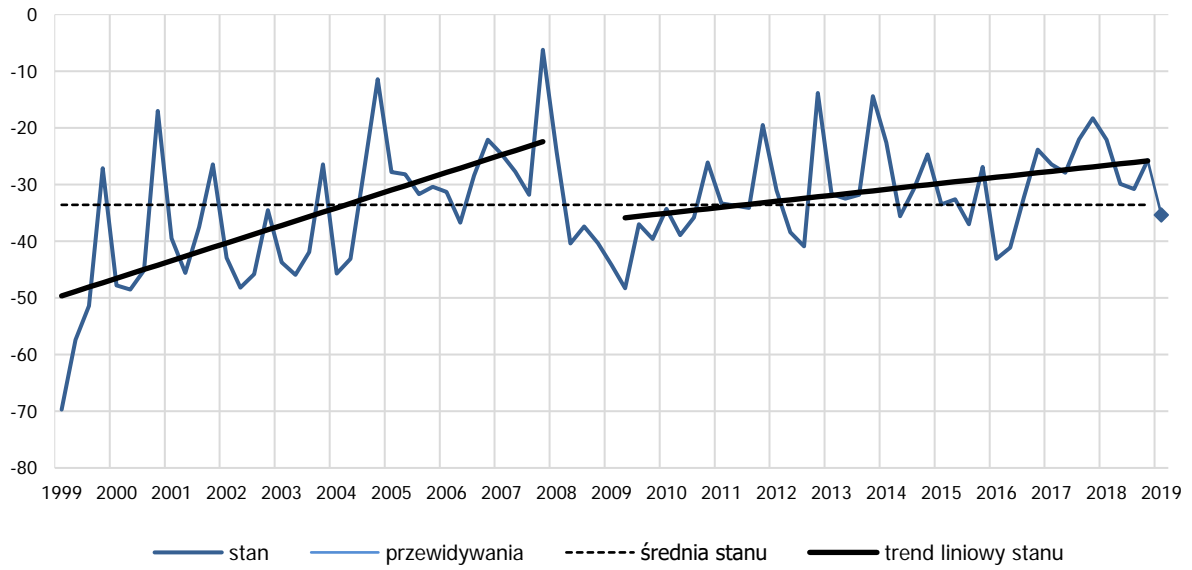

Przychody pieniężne wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

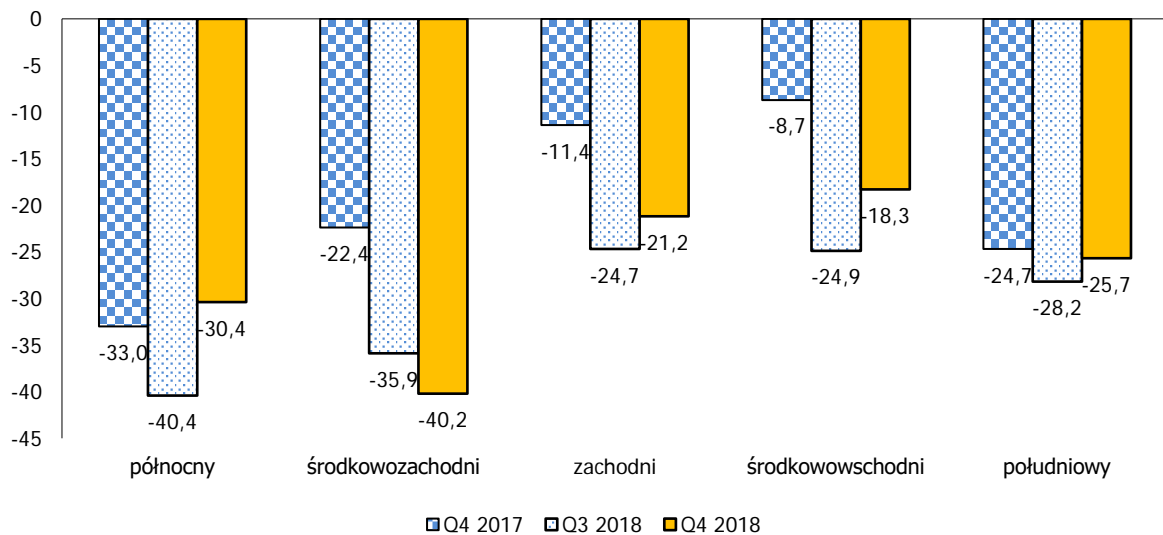

OSZCZĘDNOŚCI

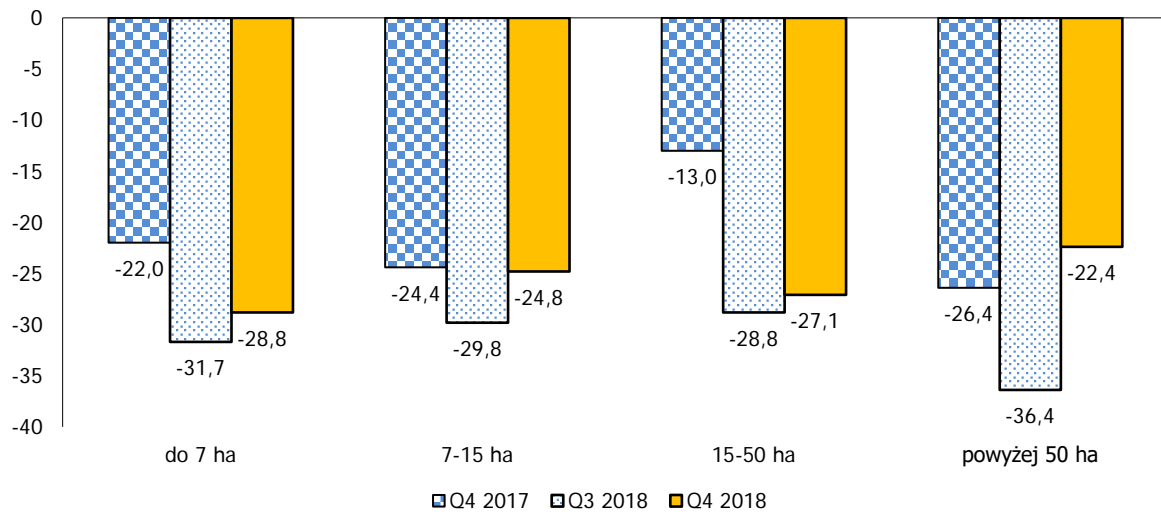

	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	przewidywania
1. wzrosły	14,3	19,3	14,1	10,6	11,8	16,7	11,4
2. nie zmieniły się	49,4	43,1	49,7	48,9	45,6	40,9	41,8
3. zmalały	36,3	37,6	36,2	40,5	42,6	42,4	46,8
4. brak	17,4	15,4	15,1	17,9	17,5	17,2	18,7
saldo (1.-3.)	-22,0	-18,3	-22,1	-29,9	-30,8	-25,7	-35,4

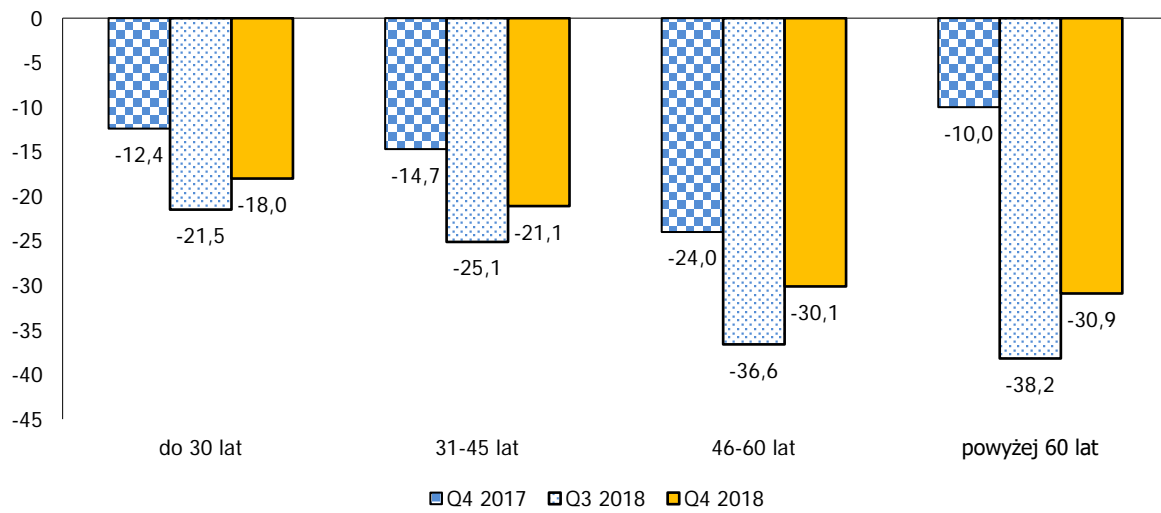
Oszczędności wg makroregionów

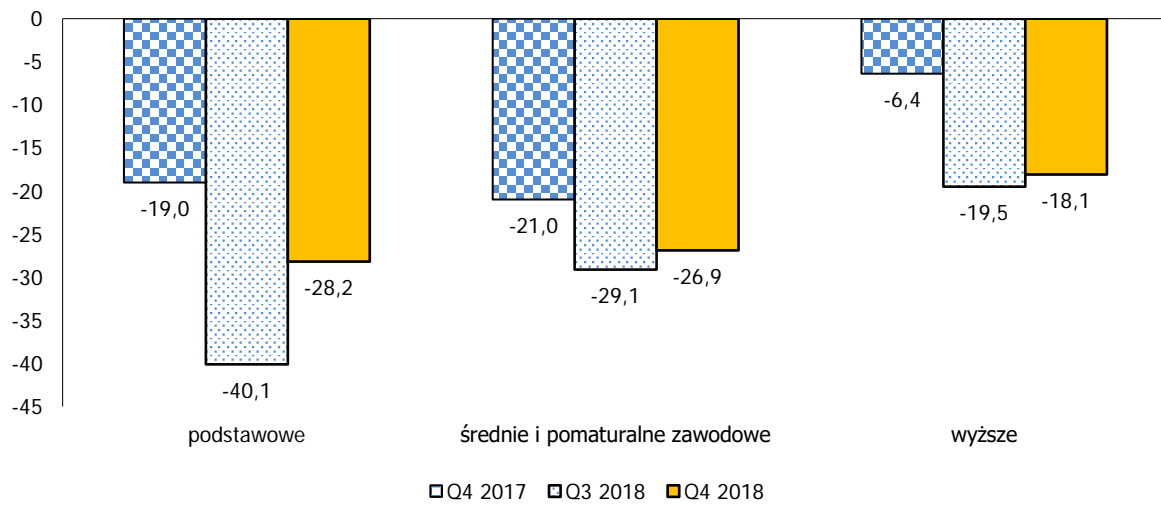
Oszczędności wg powierzchni gospodarstw rolnych

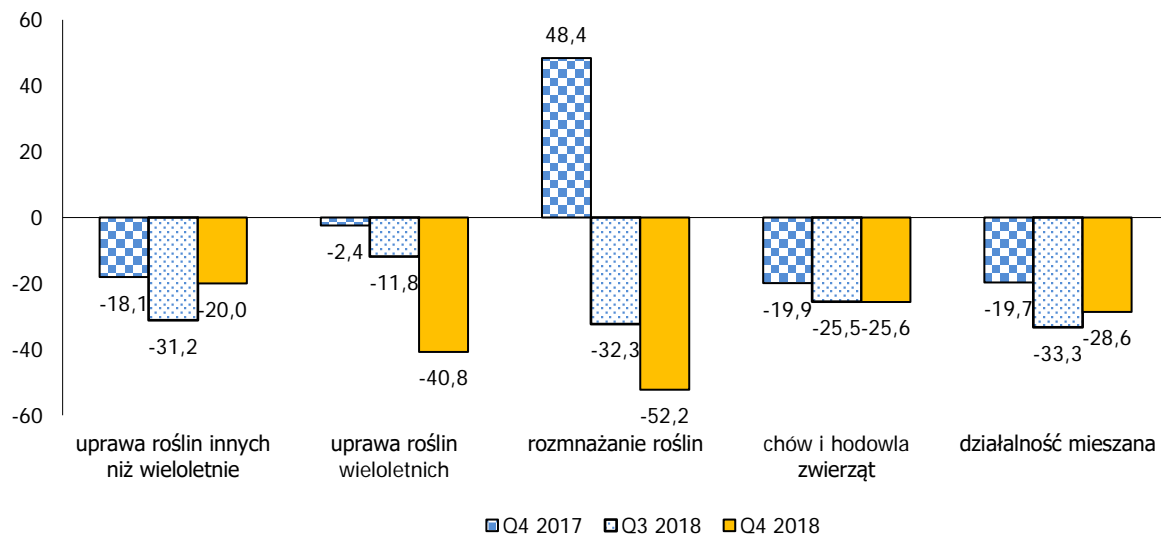
Oszczędności wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

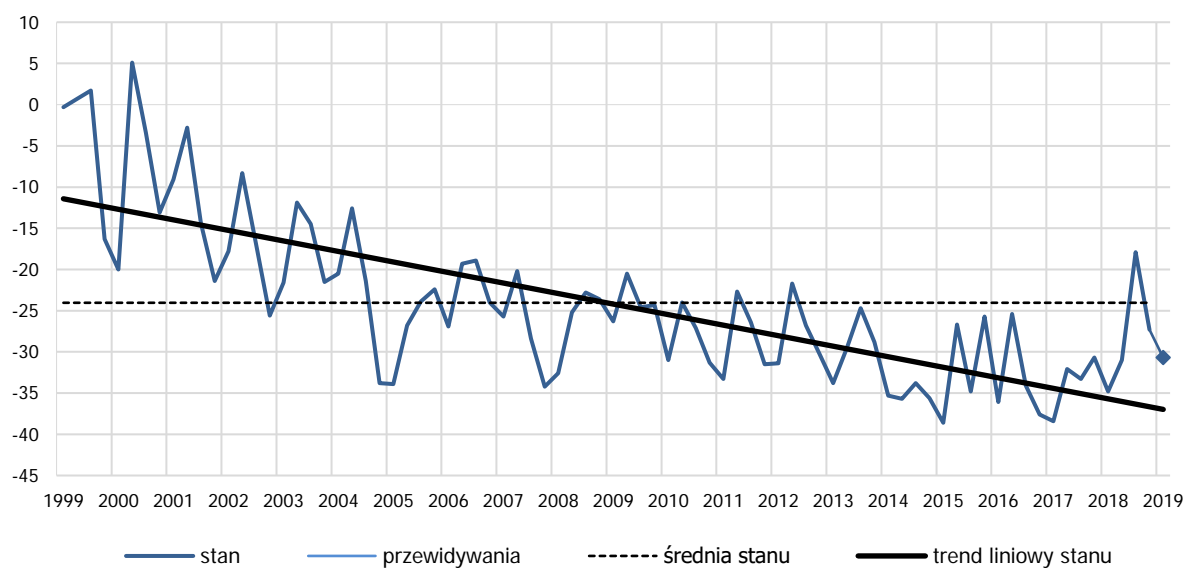
Oszczędności wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

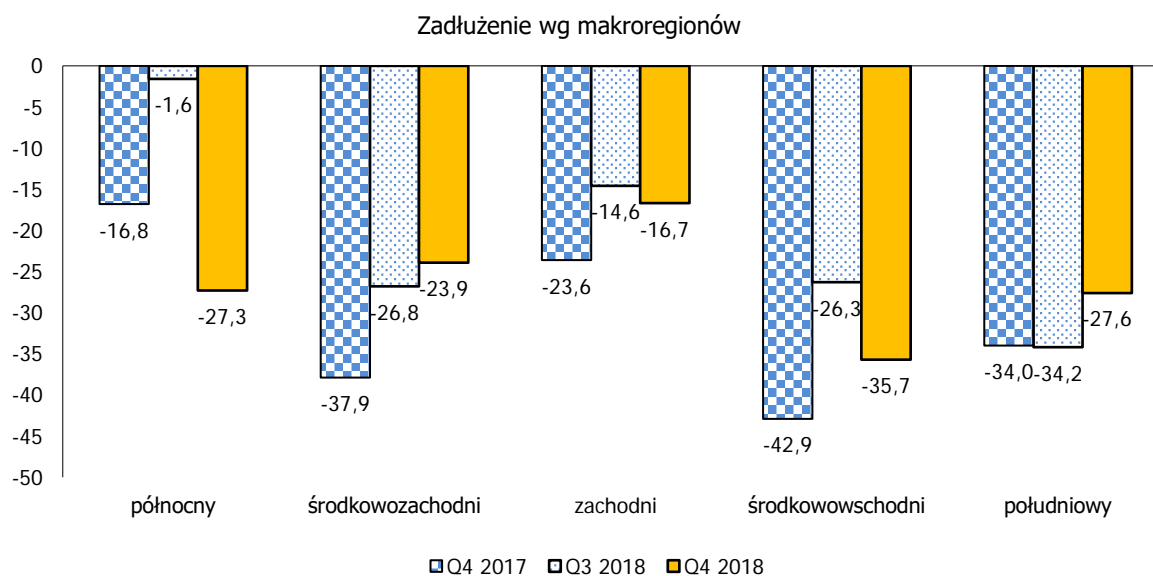
Oszczędności wg grup PKD 2007

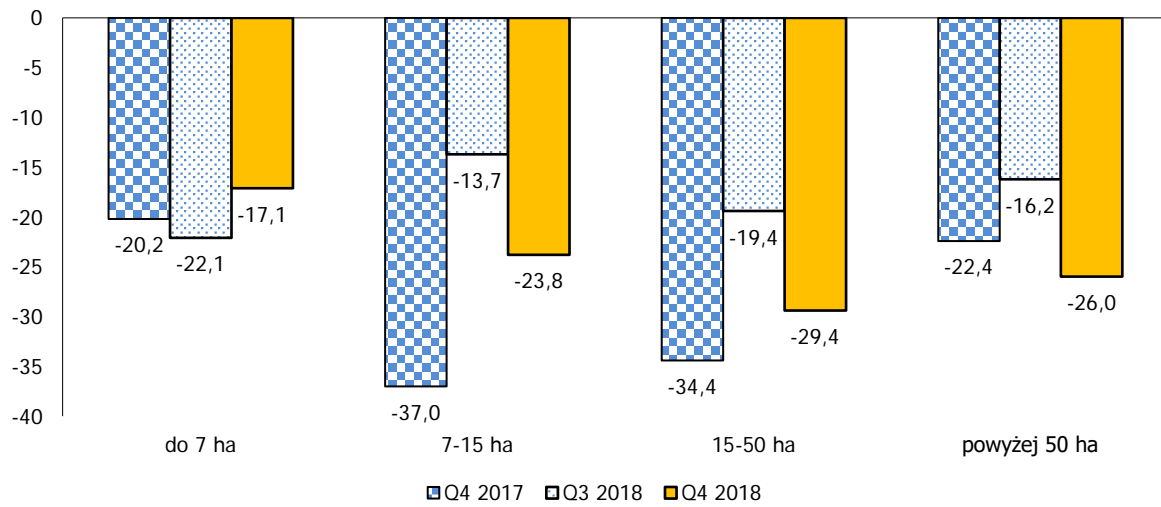
ZADŁUŻENIE

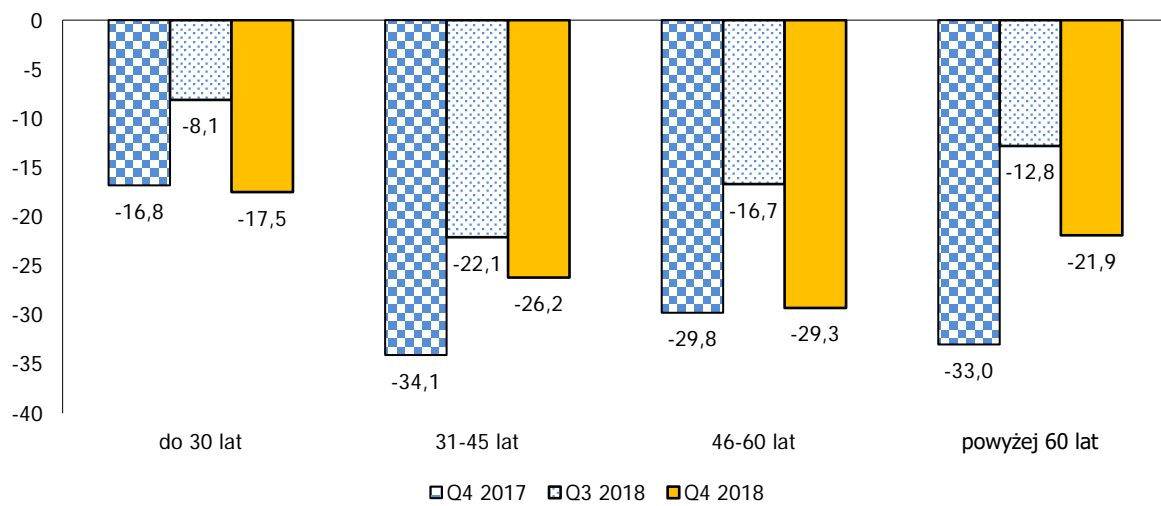
	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	przewidywania
1. wzrosło	11,4	16,4	13,1	13,6	16,3	15,3	17,2
2. nie zmieniło się	43,9	36,5	39,0	41,9	49,5	42,1	34,9
3. zmalało	44,7	47,1	47,9	44,6	34,2	42,6	47,9
4. brak	34,6	33,1	36,0	38,8	35,2	35,0	35,0
saldo (1.-3.)	-33,3	-30,7	-34,8	-31,0	-17,9	27,3	-30,7

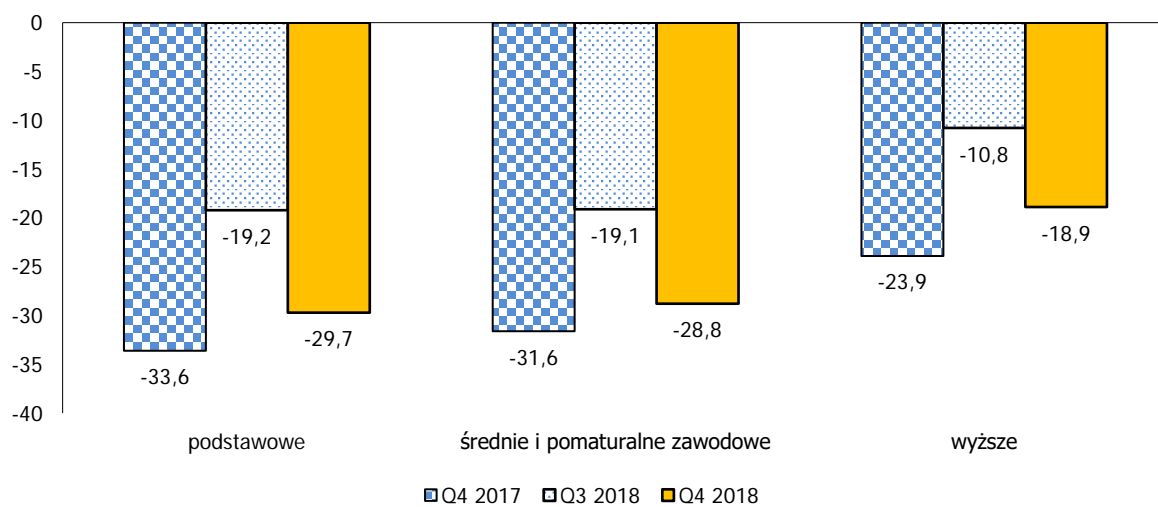
Zadłużenie wg powierzchni gospodarstw rolnych

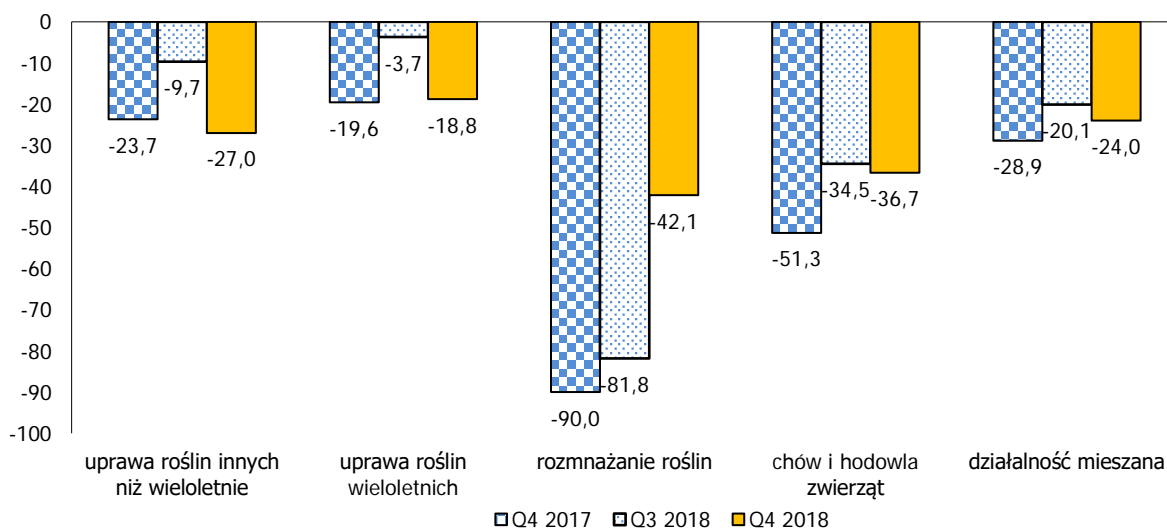
Zadłużenie wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

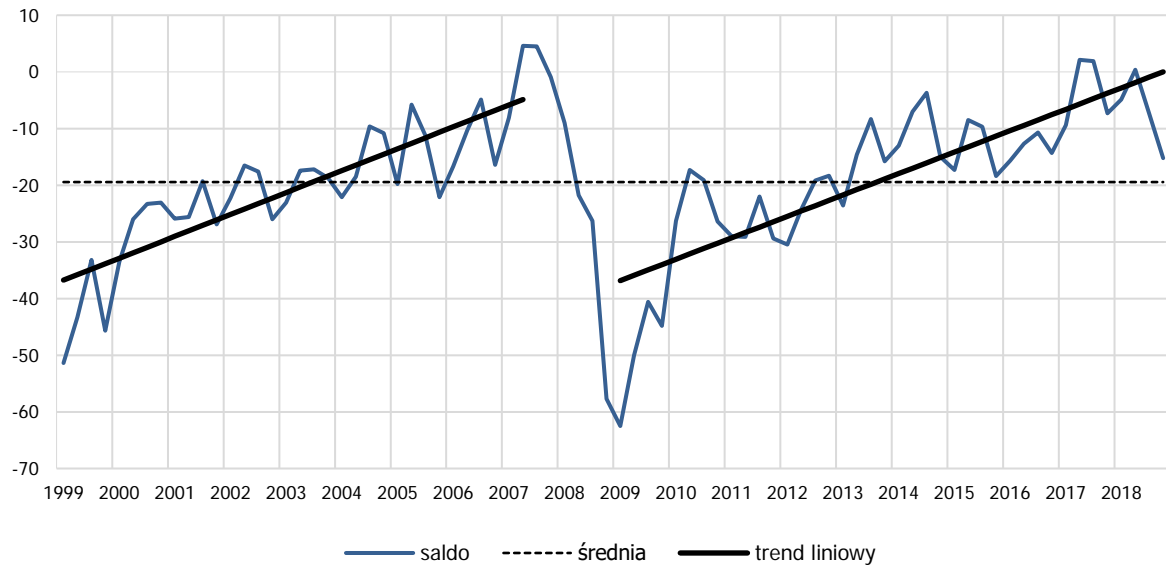
Zadłużenie wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zadłużenie wg grup PKD 2007

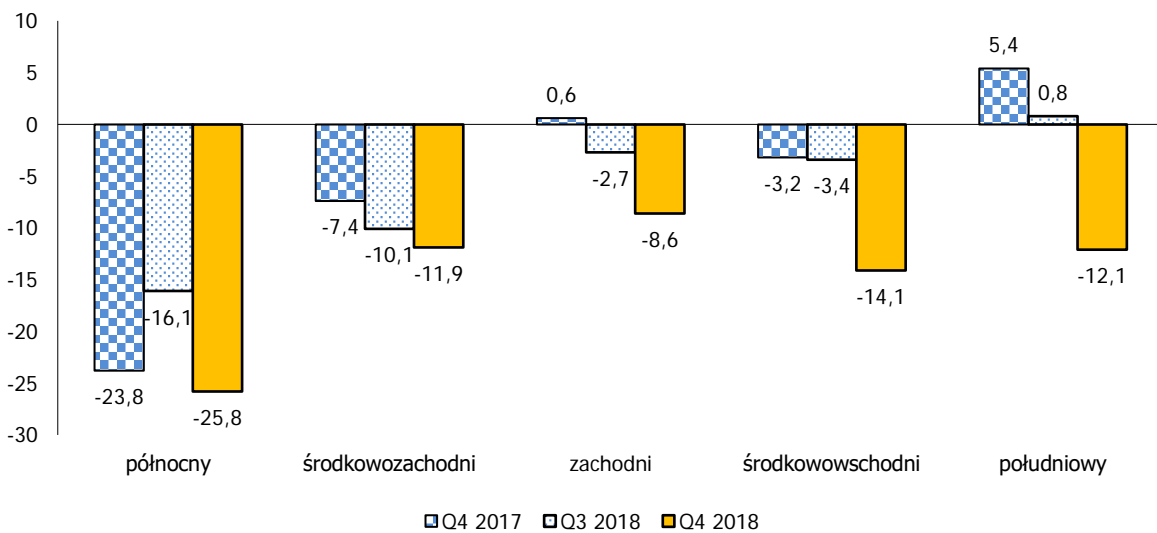

ZAKUPY NAWOZÓW MINERALNYCH

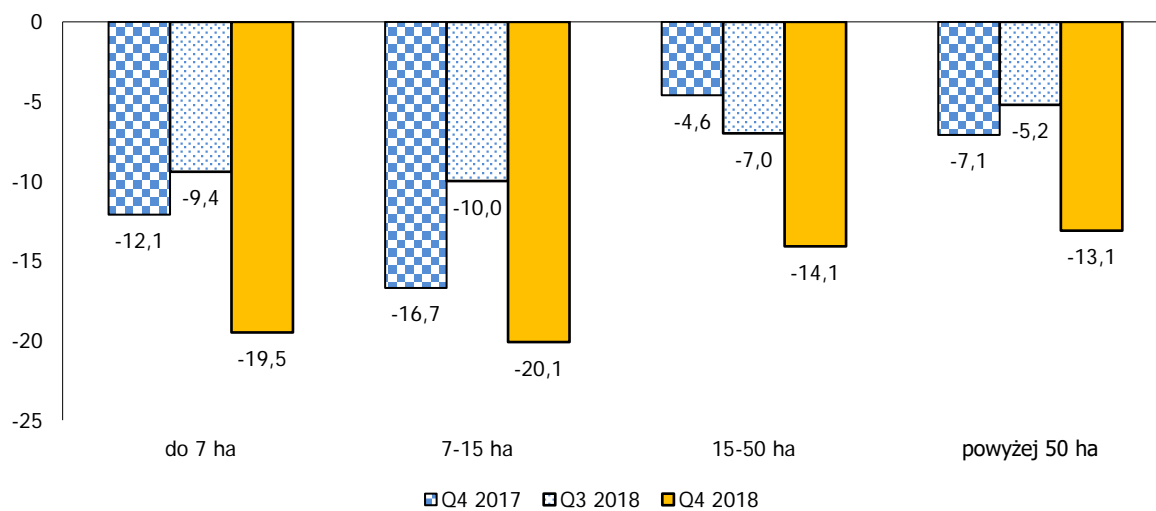

	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018
1. wzrosły	20,0	15,9	16,7	17,9	15,5	14,3
2. nie zmieniły się	61,8	60,9	61,7	64,6	61,7	56,2
3. zmalały	18,1	23,2	21,6	17,5	22,8	29,5
4. nie dokonano	3,4	7,5	7,8	5,2	4,1	7,6
saldo (1.-3.)	1,9	-7,3	-4,9	0,4	-7,3	-15,2

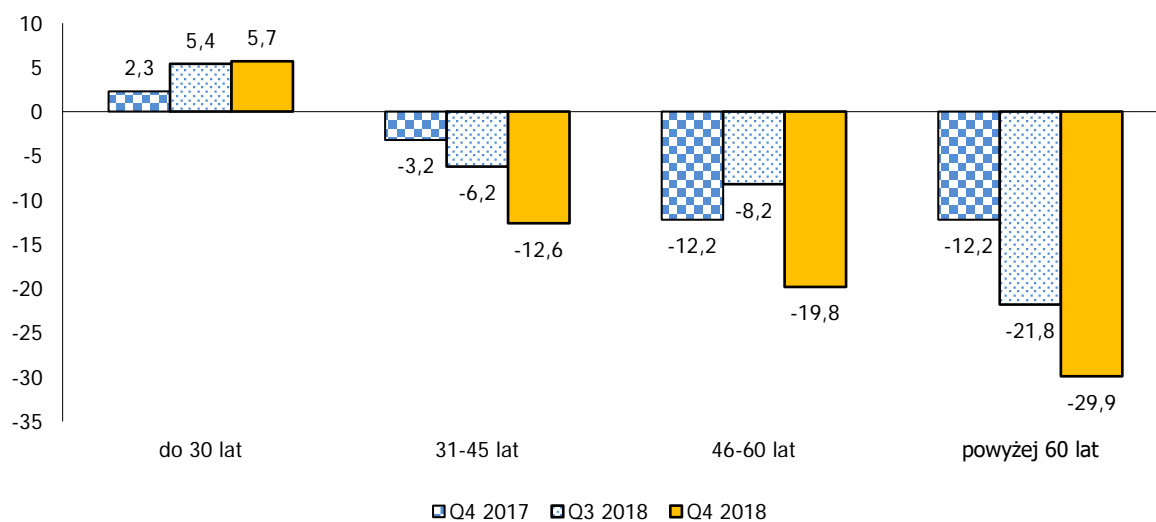
Zakupy nawozów wg makroregionów

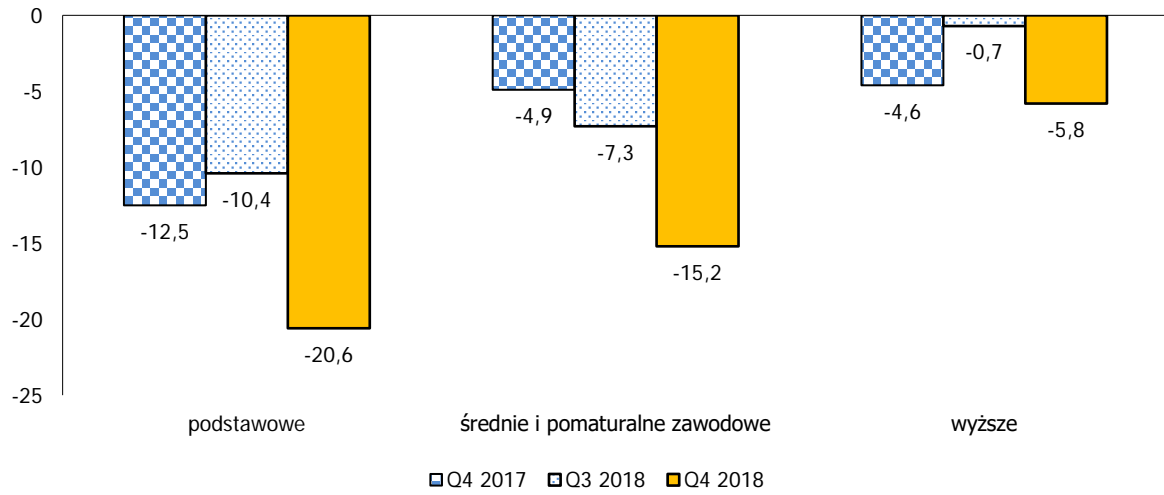
Zakupy nawozów wg powierzchni gospodarstw rolnych

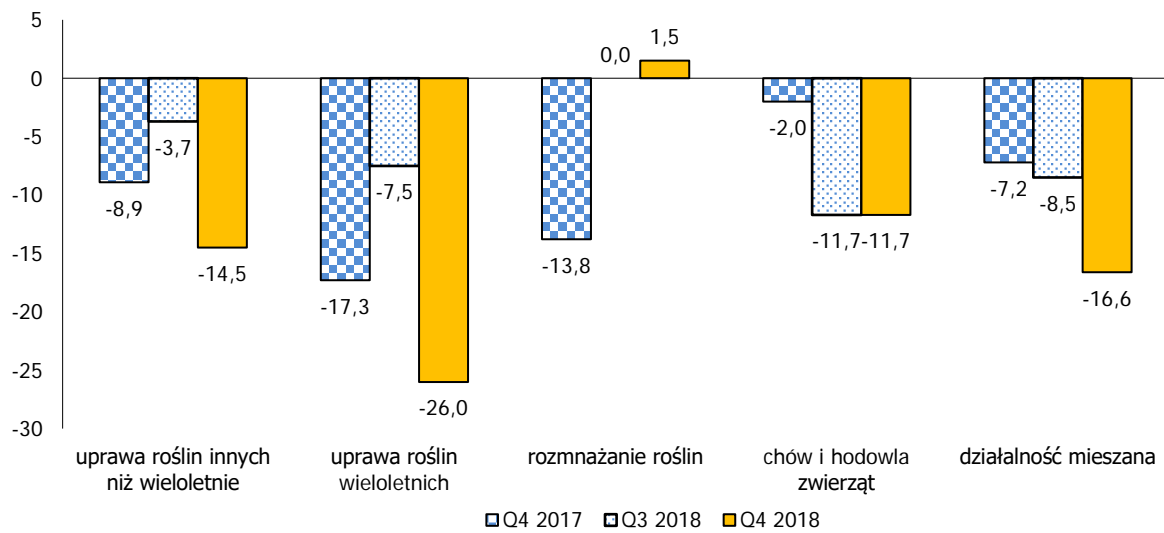
Zakupy nawozów wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

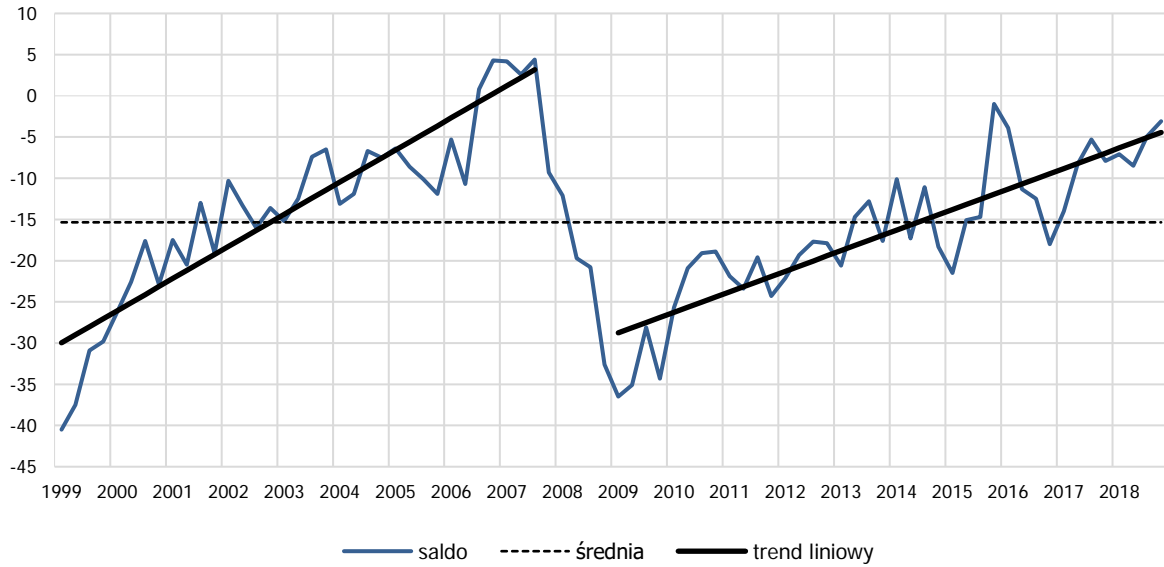
Zakupy nawozów wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy nawozów wg grup PKD 2007

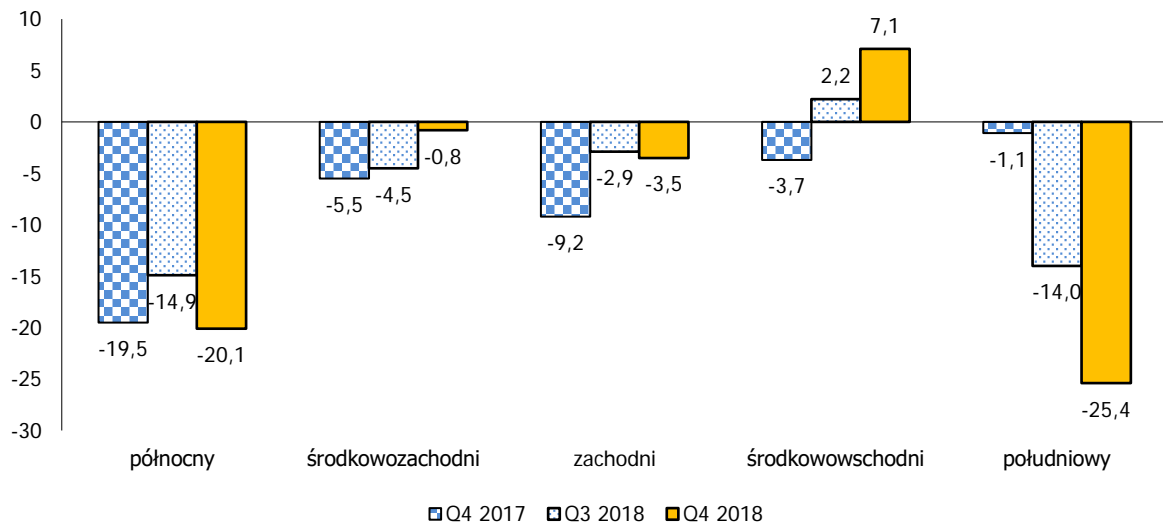

ZAKUPY PASZ TREŚCIWYCH

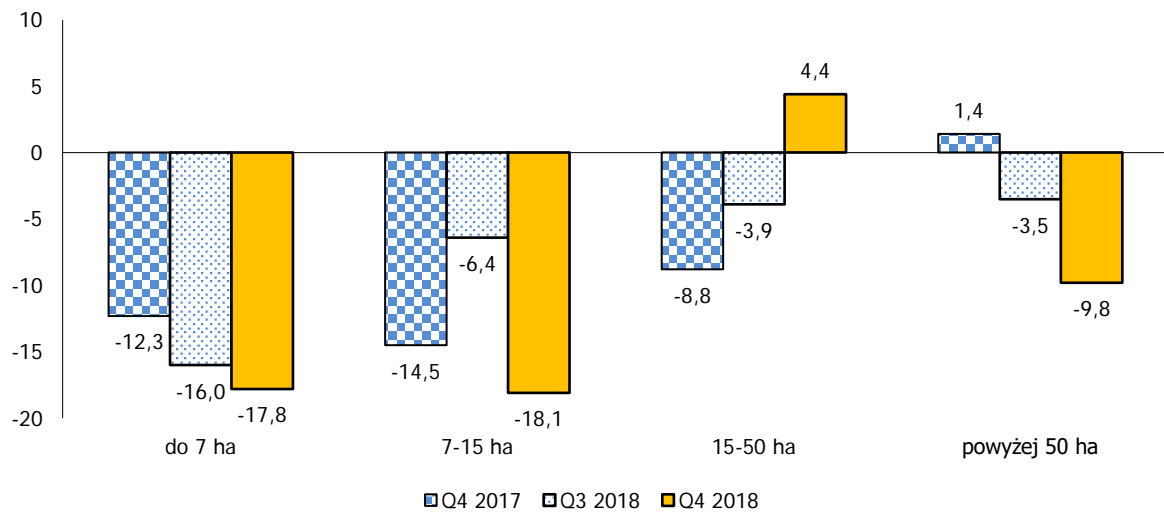

	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018
1. wzrosły	16,4	14,6	13,0	13,2	17,4	24,2
2. nie zmieniły się	61,9	62,9	67,0	65,2	60,3	48,5
3. zmalały	21,7	22,5	20,1	21,7	22,3	27,3
4. nie dokonano	35,3	36,4	37,0	35,2	38,3	37,9
saldo (1.-3.)	-5,3	-7,9	-7,1	-8,5	-4,9	-3,1

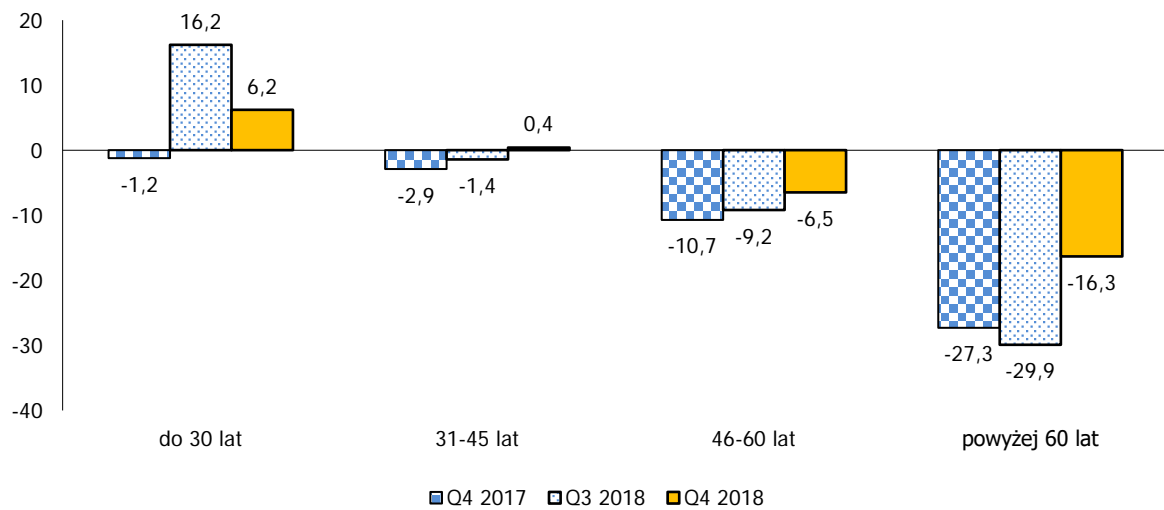
Zakupy pasz wg makroregionów

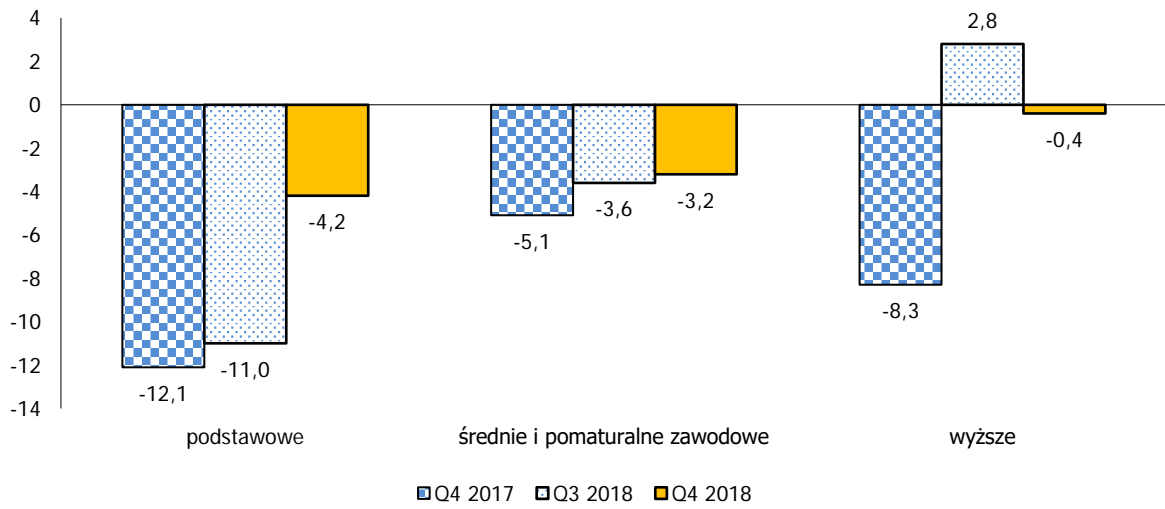
Zakupy pasz wg powierzchni gospodarstw rolnych

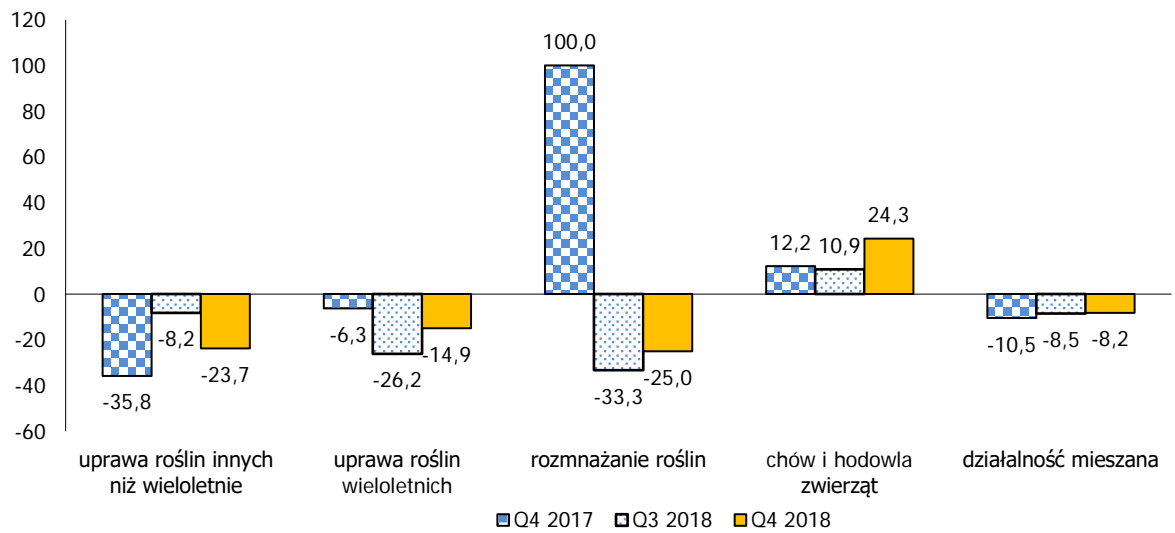
Zakupy pasz wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

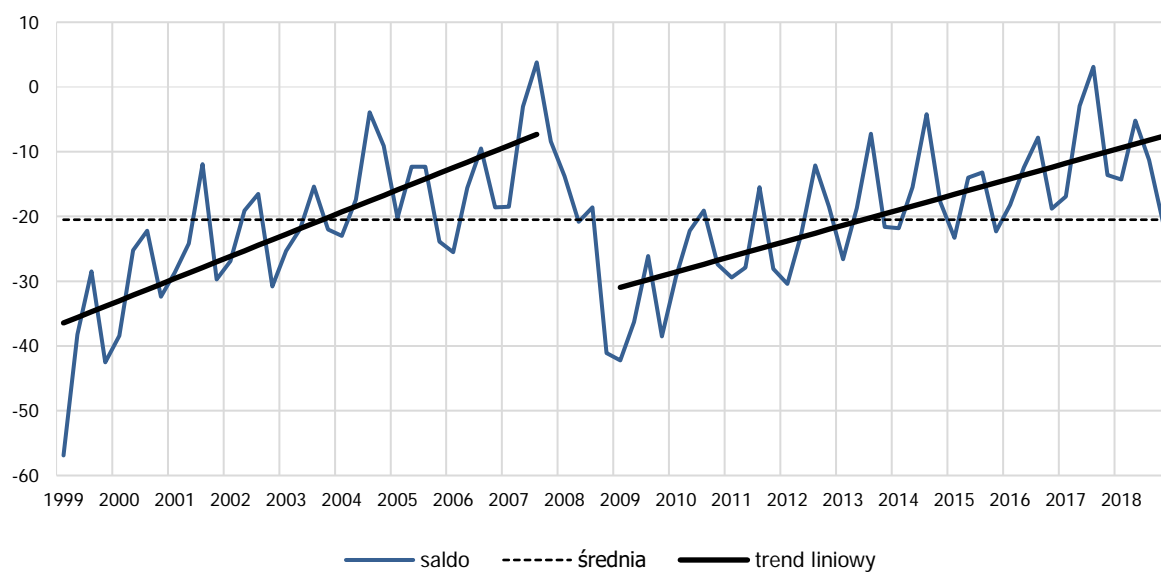
Zakupy pasz wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy pasz wg grup PKD 2007

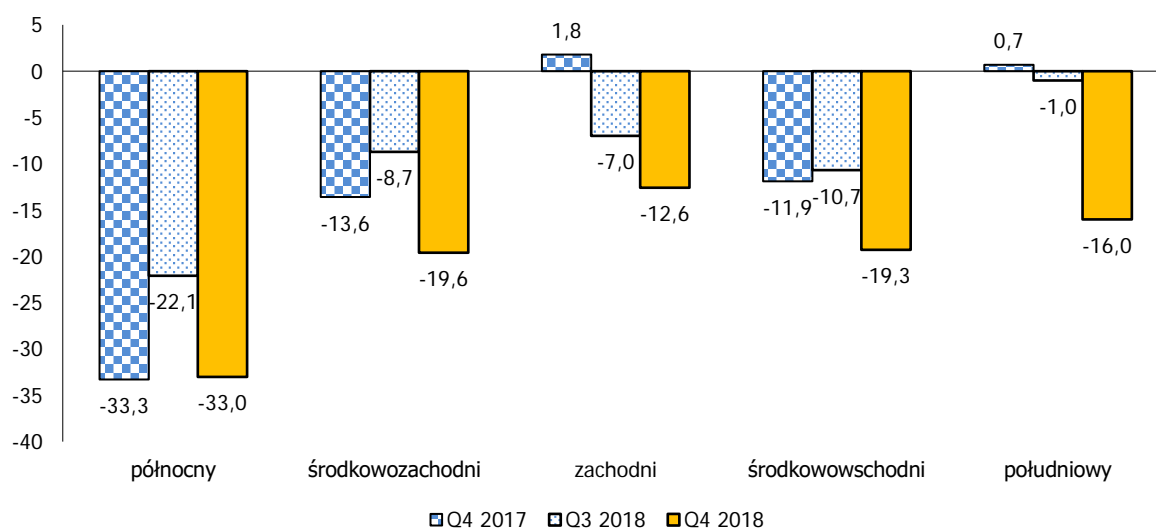

ZAKUPY ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN

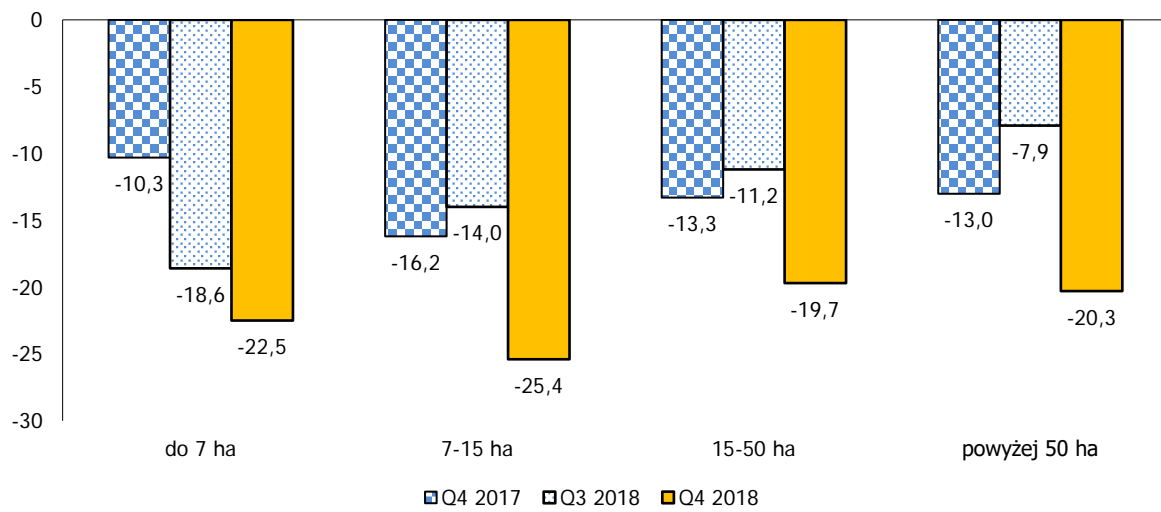

	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018
1. wzrosły	20,8	13,4	13,4	14,4	13,8	10,7
2. nie zmieniły się	61,5	59,6	58,8	66,0	61,1	57,7
3. zmalały	17,7	27,0	27,7	19,6	25,1	31,7
4. nie dokonano	3,7	11,4	13,9	6,4	4,6	11,4
saldo (1.-3.)	3,1	-13,6	-14,3	-5,2	-11,3	-21,0

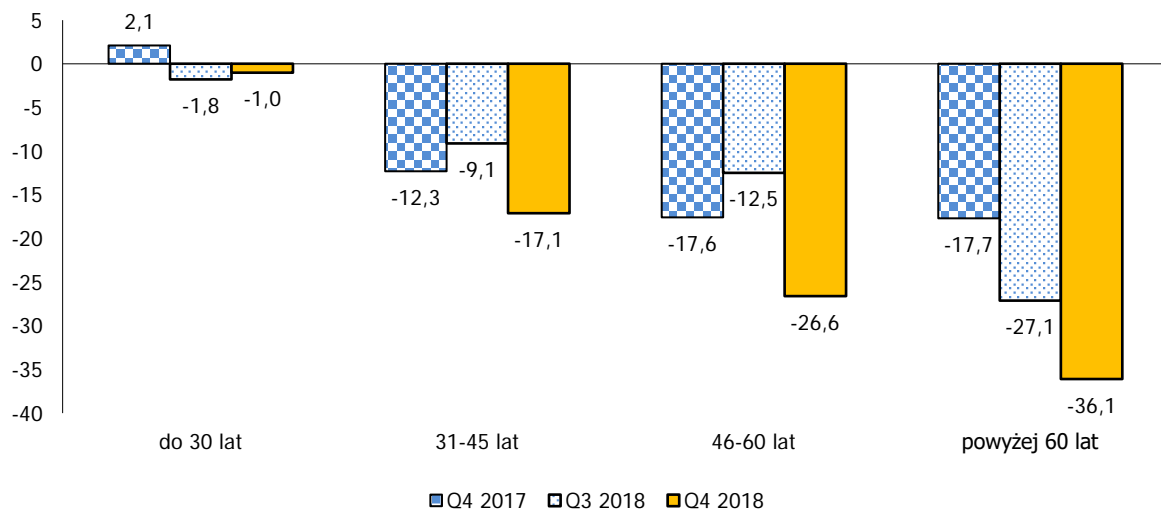
Zakupy środków ochrony roślin wg makroregionów

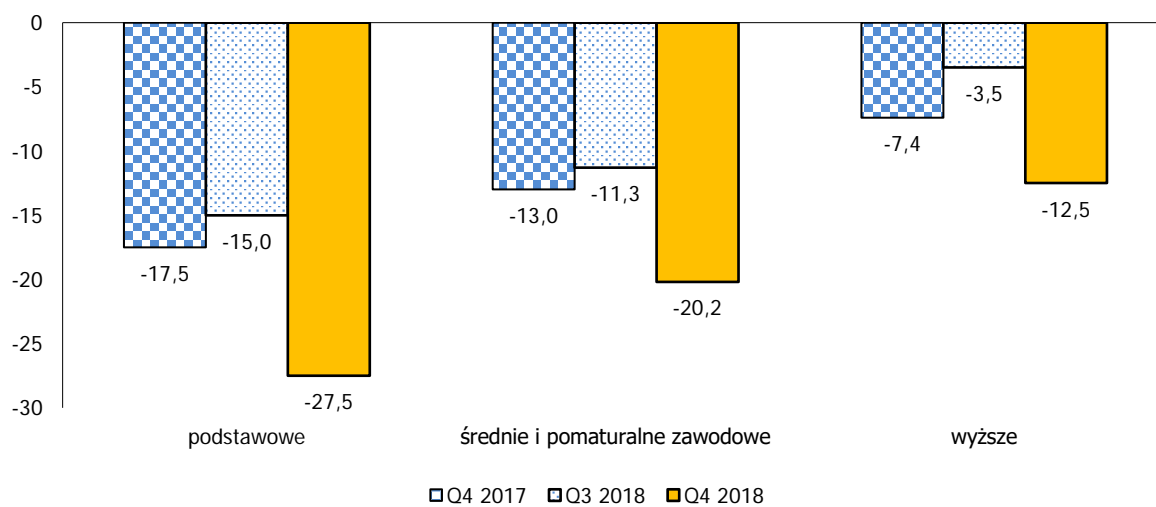
Zakupy środków ochrony roślin wg powierzchni gospodarstw rolnych

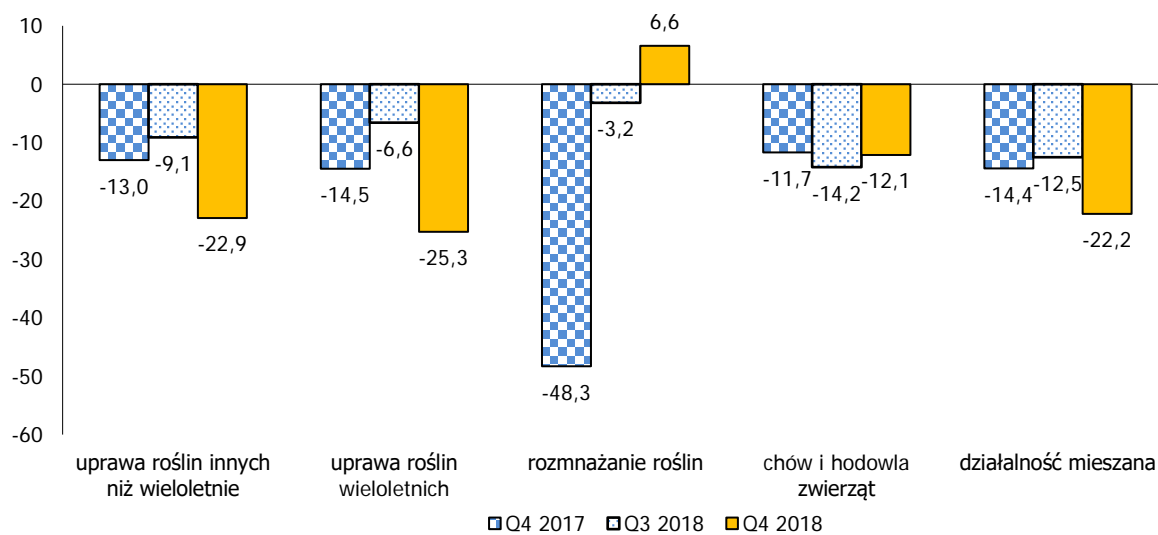
Zakupy środków ochrony roślin wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

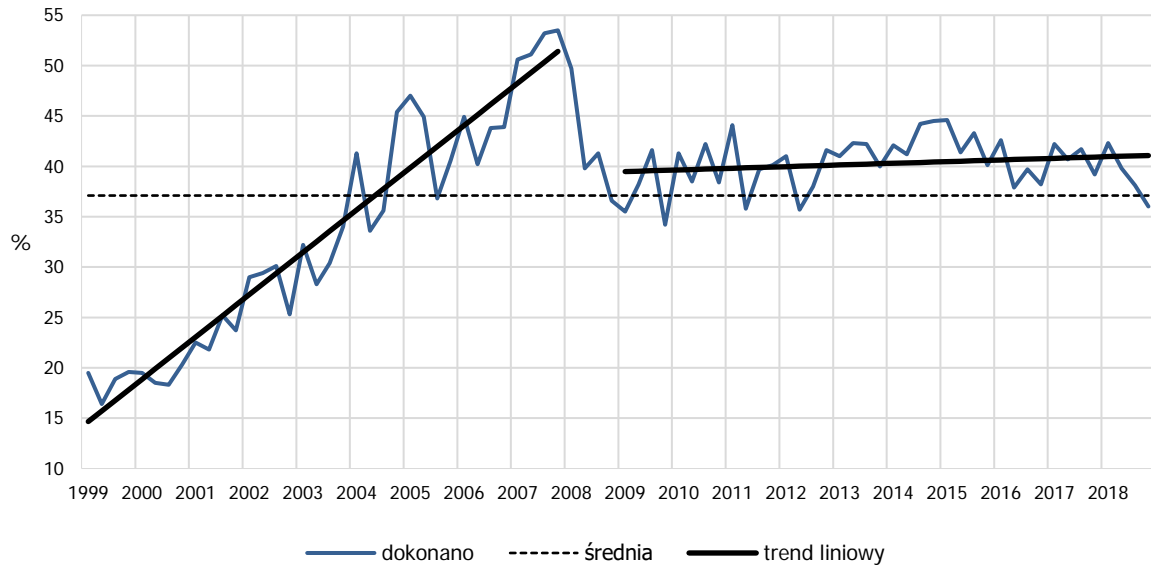
Zakupy środków ochrony roślin wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

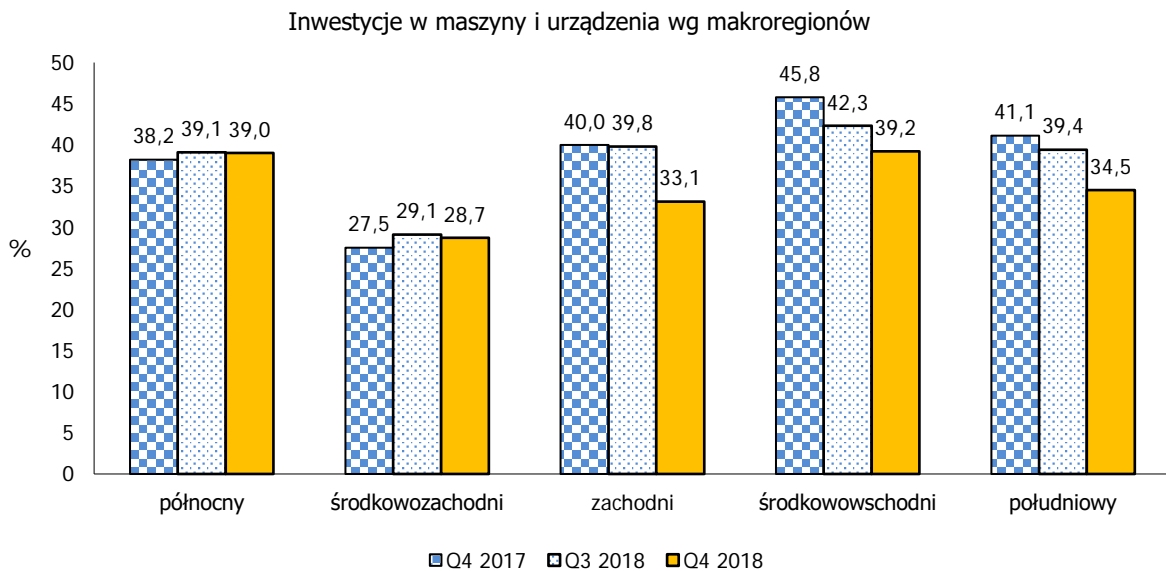
Zakupy środków ochrony roślin wg grup PKD 2007

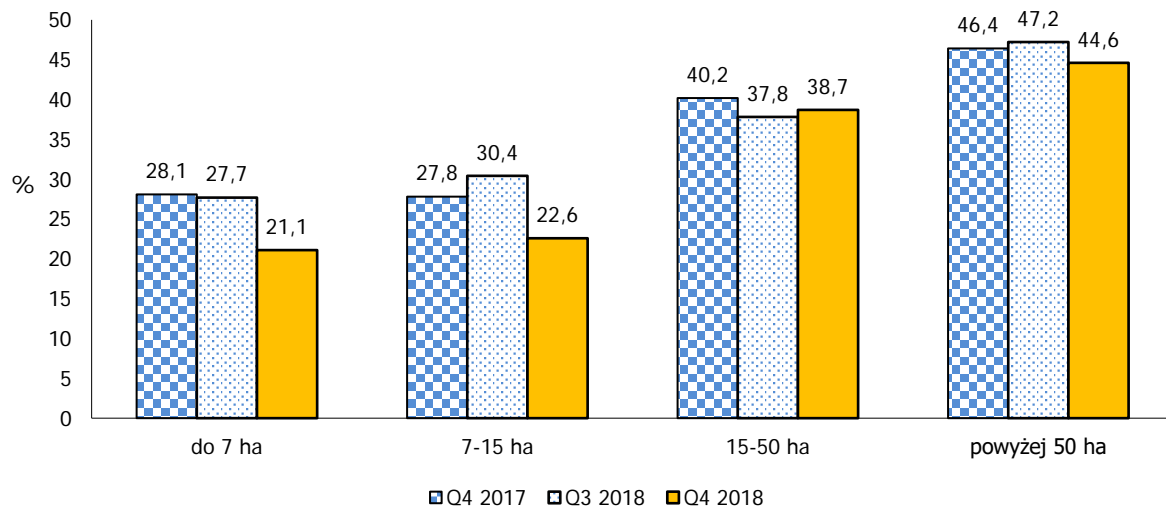
INWESTYCJE W MASZYNY I URZĄDZENIA

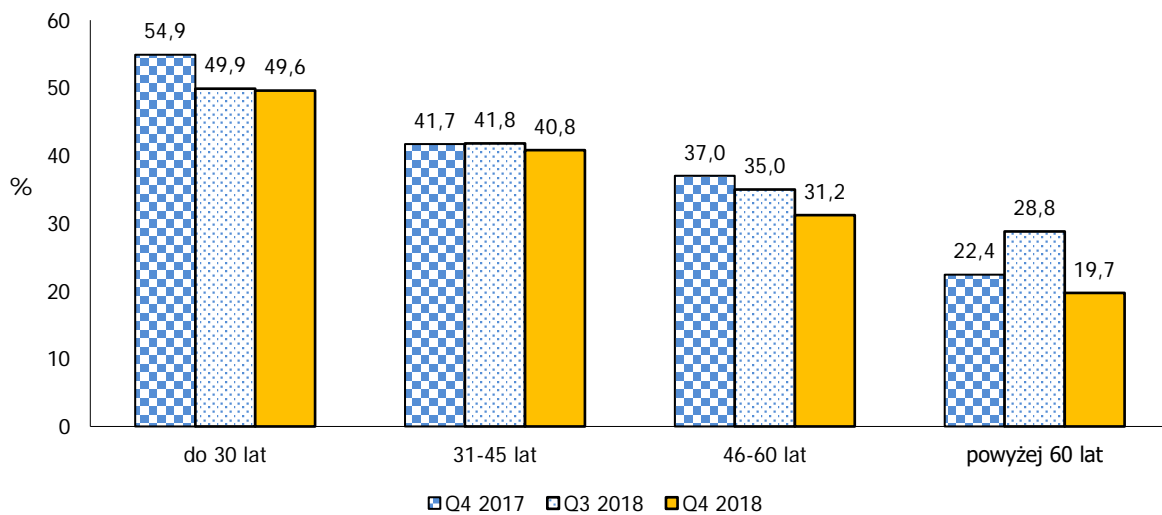
w %	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018
dokonano	41,7	39,2	42,3	39,8	38,1	36,0
nie dokonano	58,3	60,8	57,7	60,2	61,9	64,0

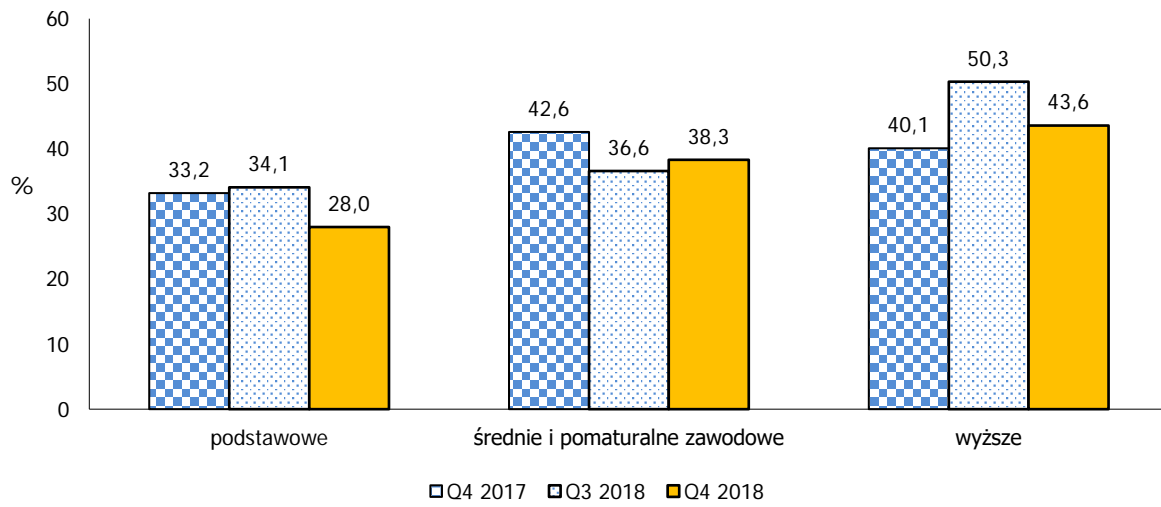
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg powierzchni gospodarstw rolnych

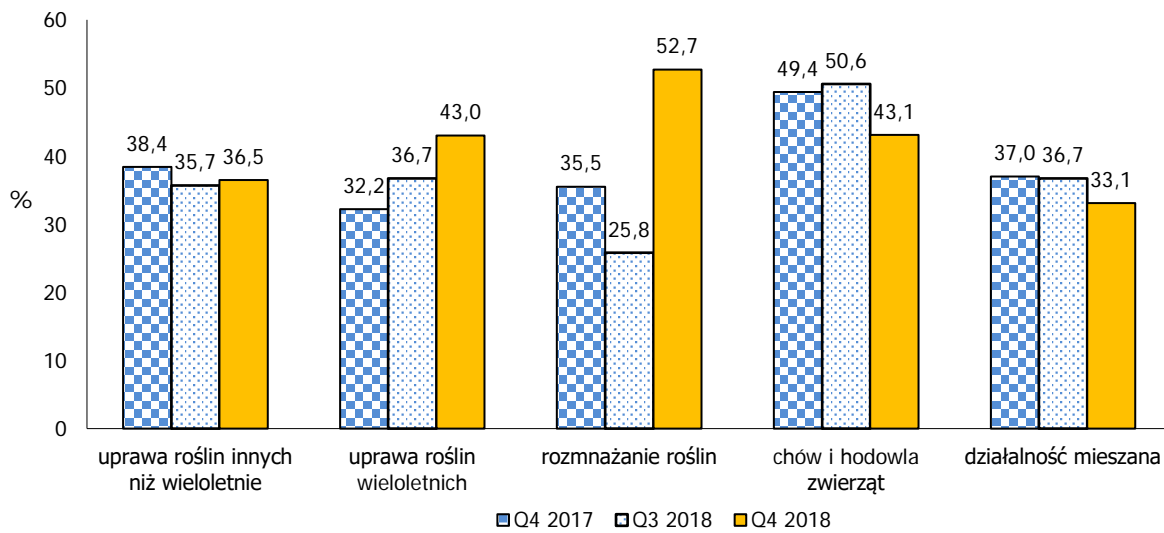
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

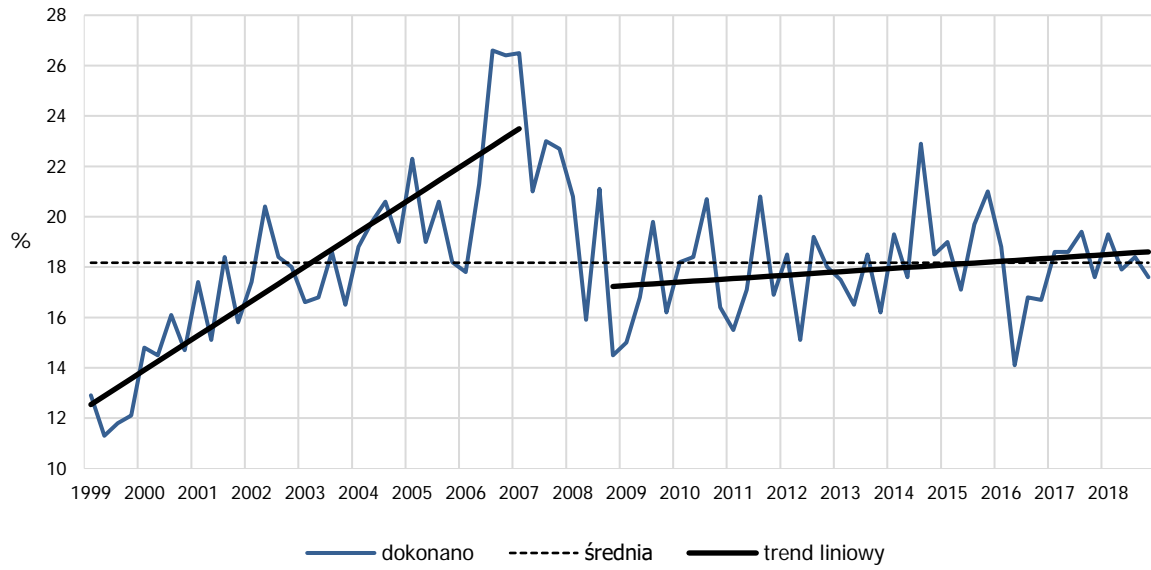
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Inwestycje w maszyny i urządzenia wg grup PKD 2007

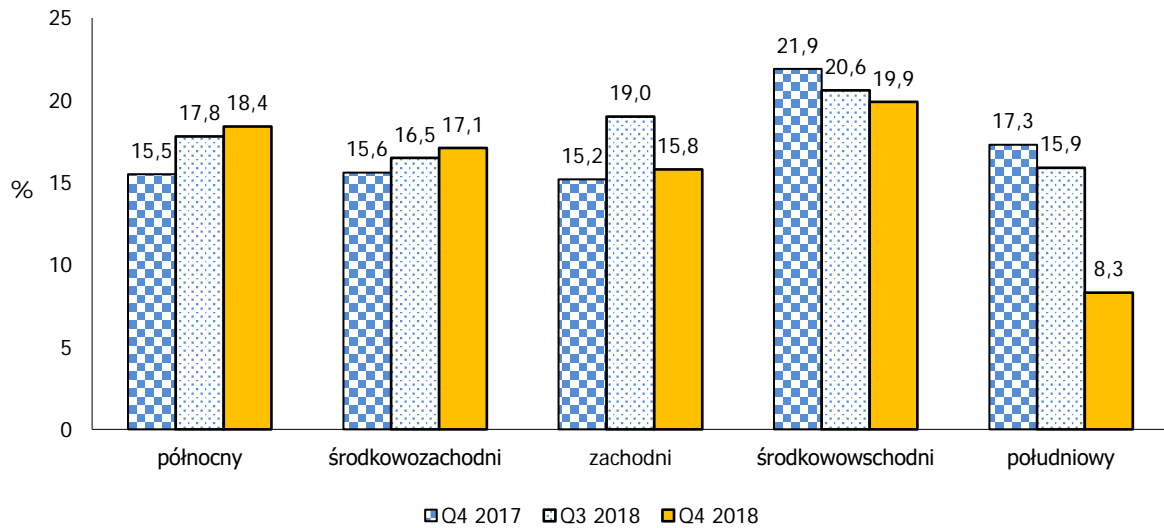

INWESTYCJE W BUDYNKI I BUDOWLE

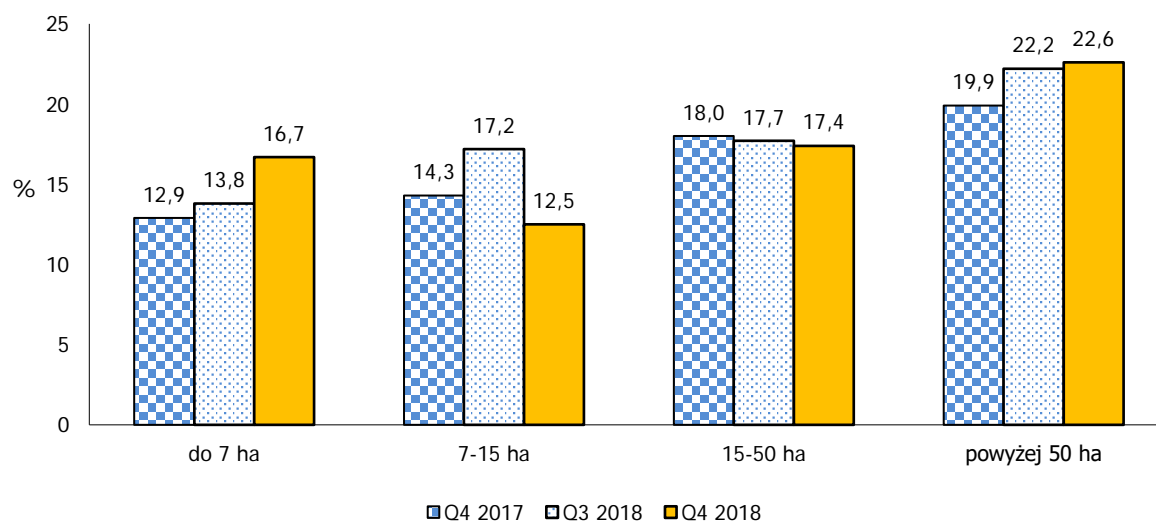

w %	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018
dokonano	19,4	17,6	19,3	17,9	18,4	17,6
nie dokonano	80,6	82,4	80,7	82,1	81,6	82,4

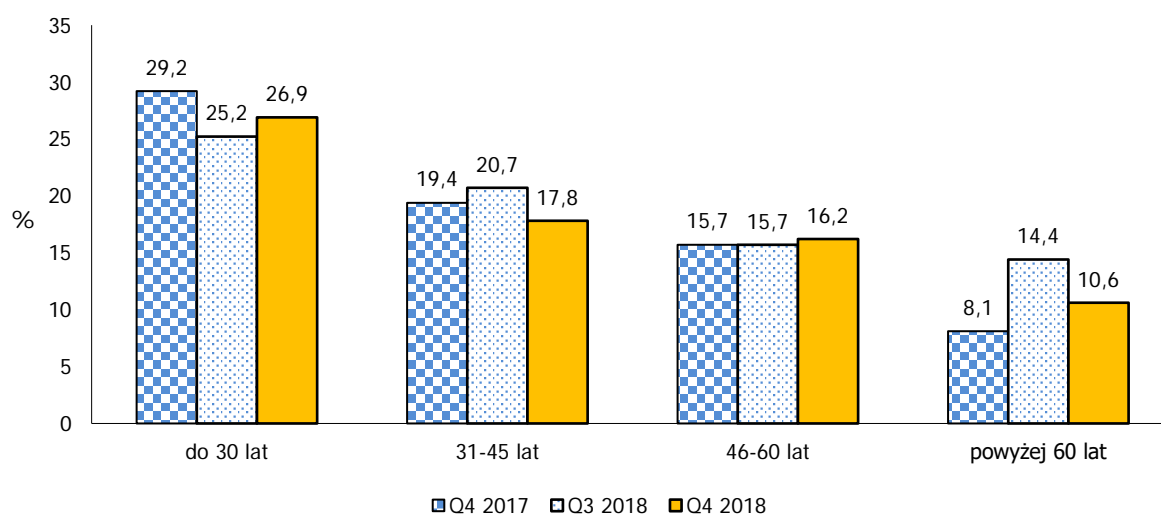
Inwestycje w budynki i budowle wg makroregionów

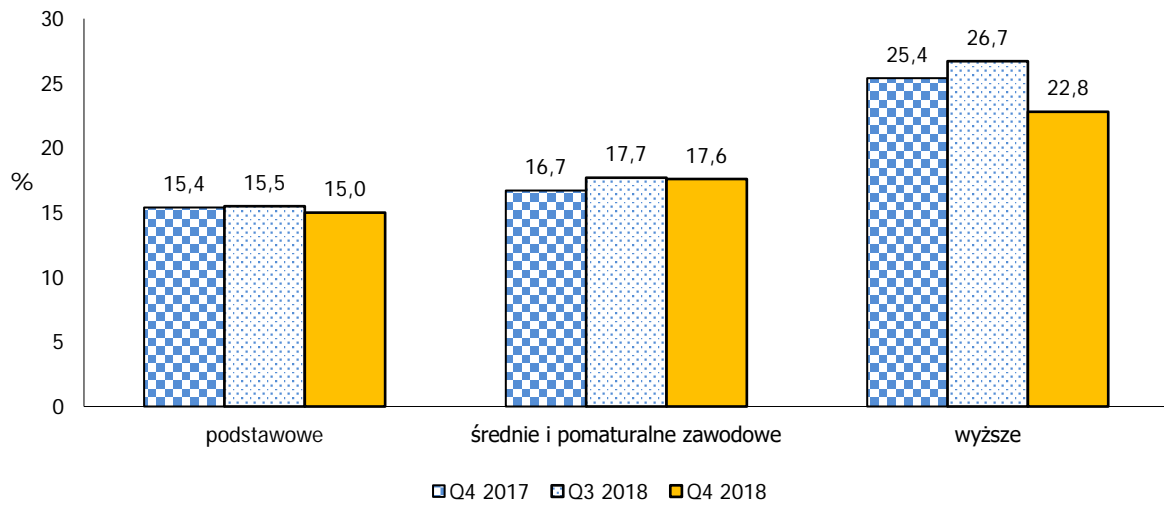
Inwestycje w budynki i budowle wg powierzchni gospodarstw rolnych

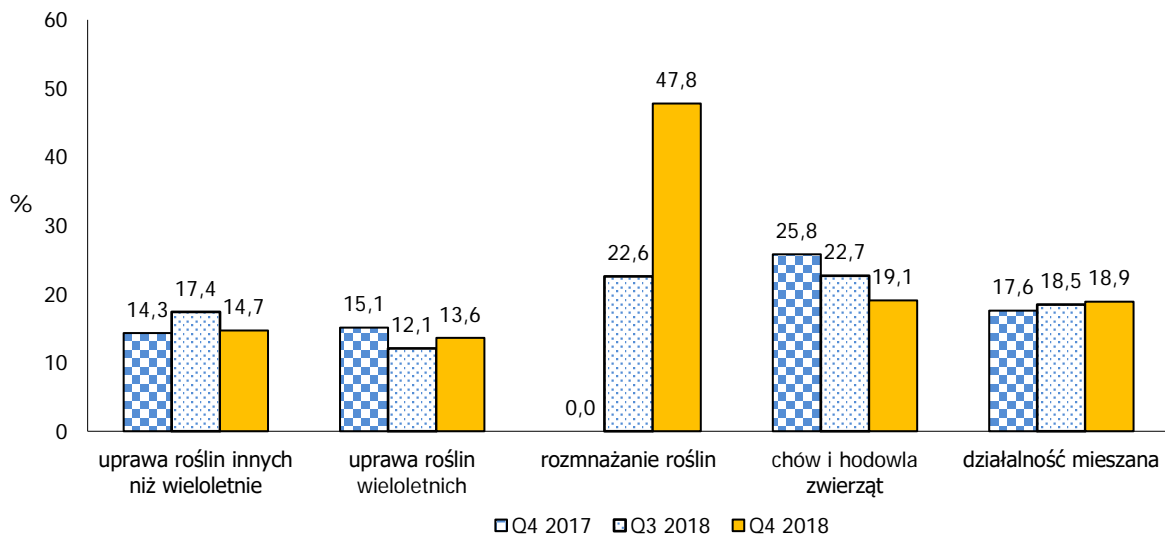
Inwestycje w budynki i budowle wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

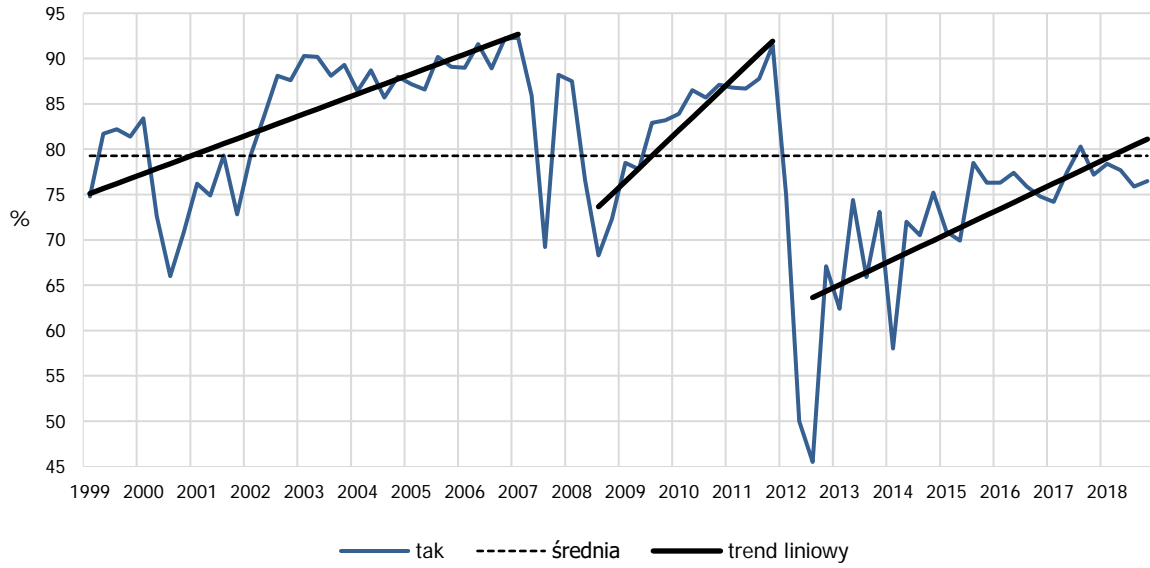
Inwestycje w budynki i budowie wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

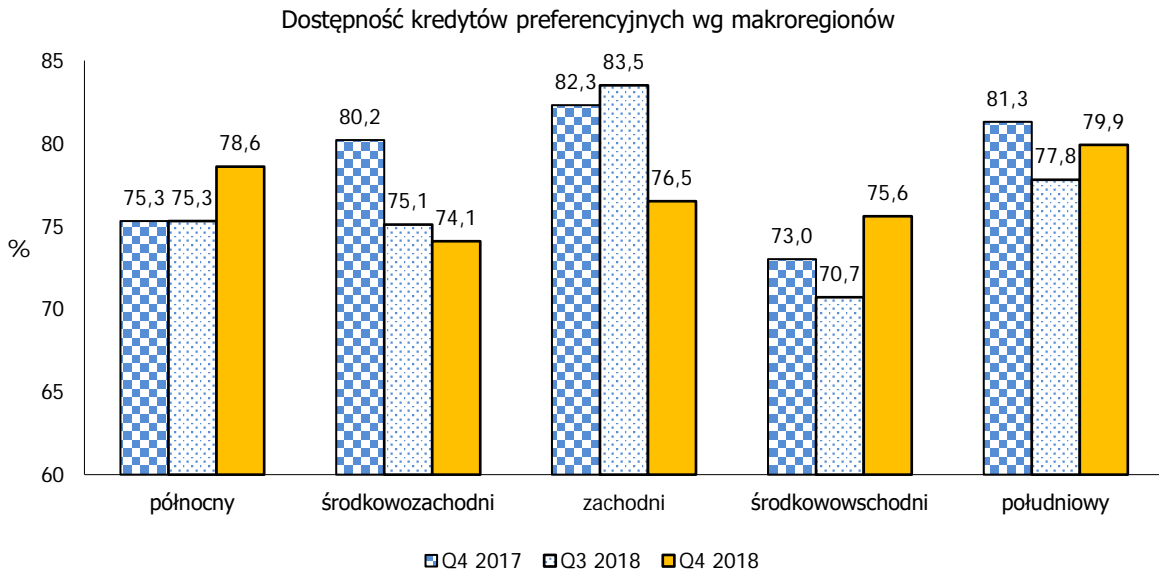
Inwestycje w budynki i budowie wg grup PKD 2007

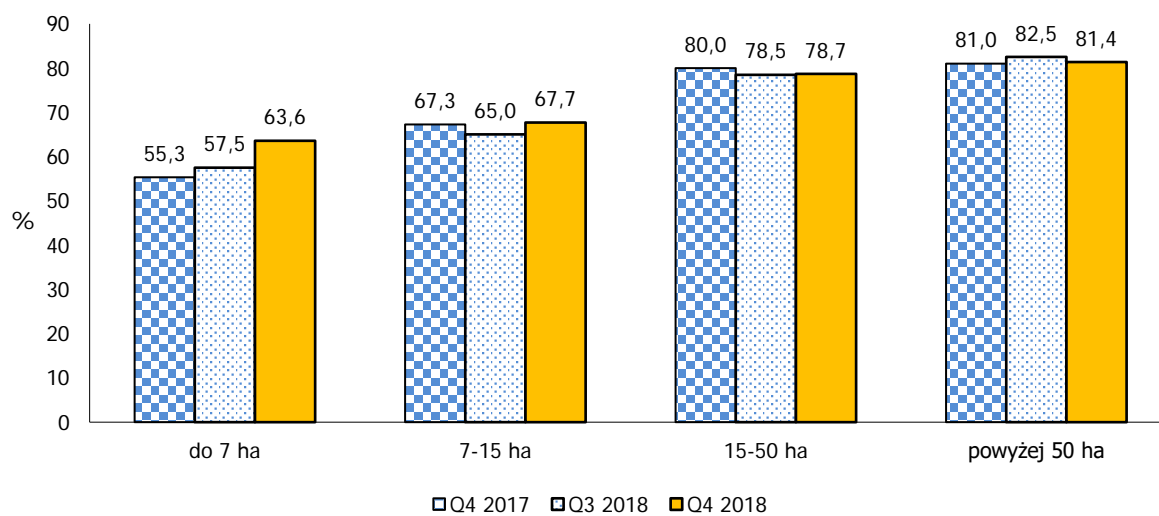
DOSTĘPNOŚĆ KREDYTÓW PREFERENCYJNYCH

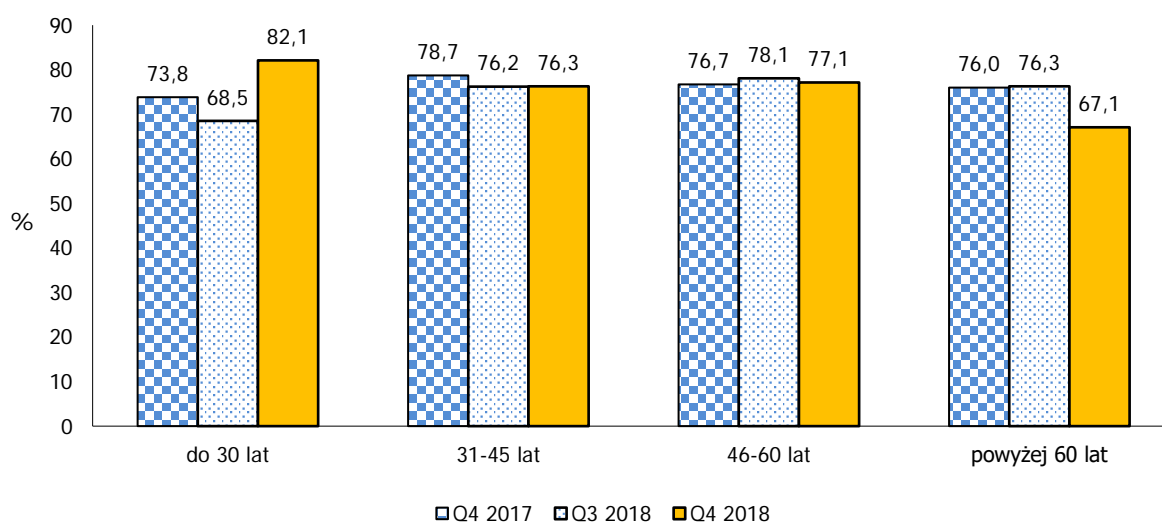
w %	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018
tak	80,3	77,2	78,4	77,7	75,9	76,5
nie	19,7	22,8	21,6	22,3	24,1	23,5

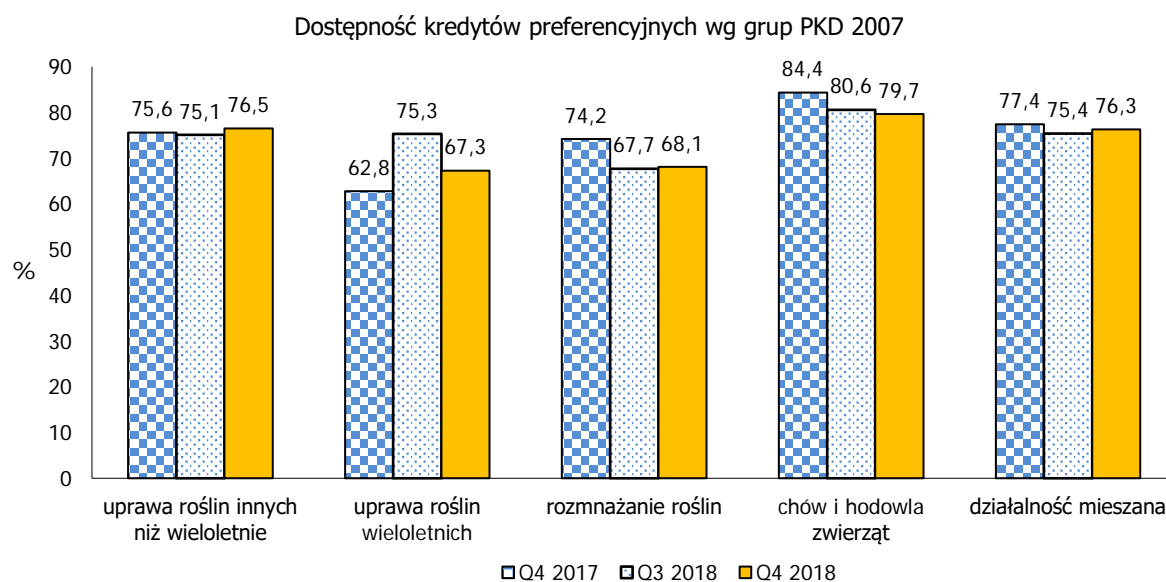
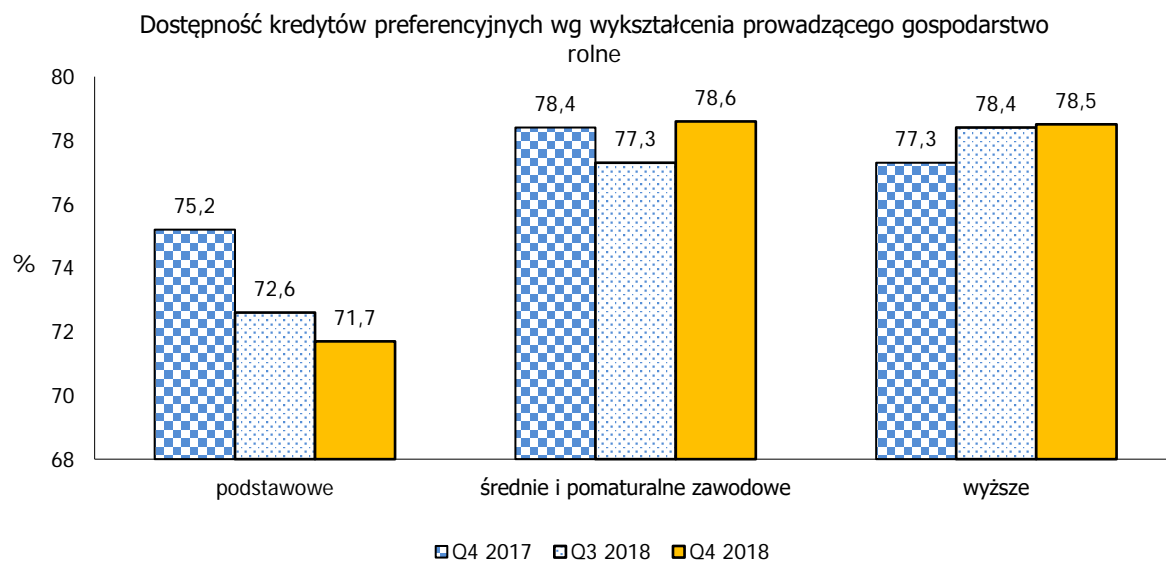

Dostępność kredytów preferencyjnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

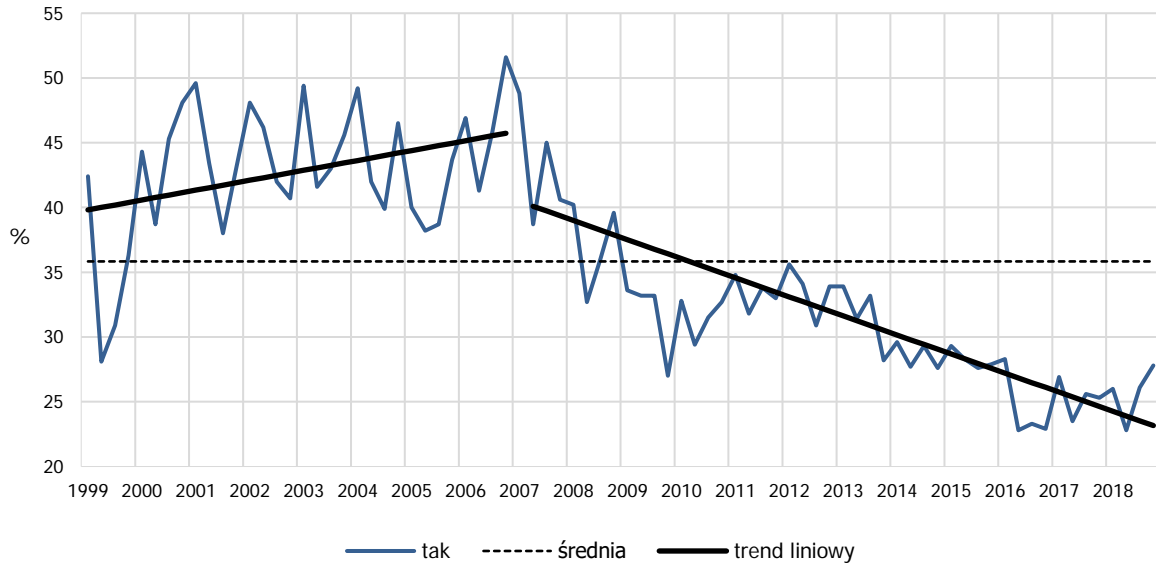

Dostępność kredytów preferencyjnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

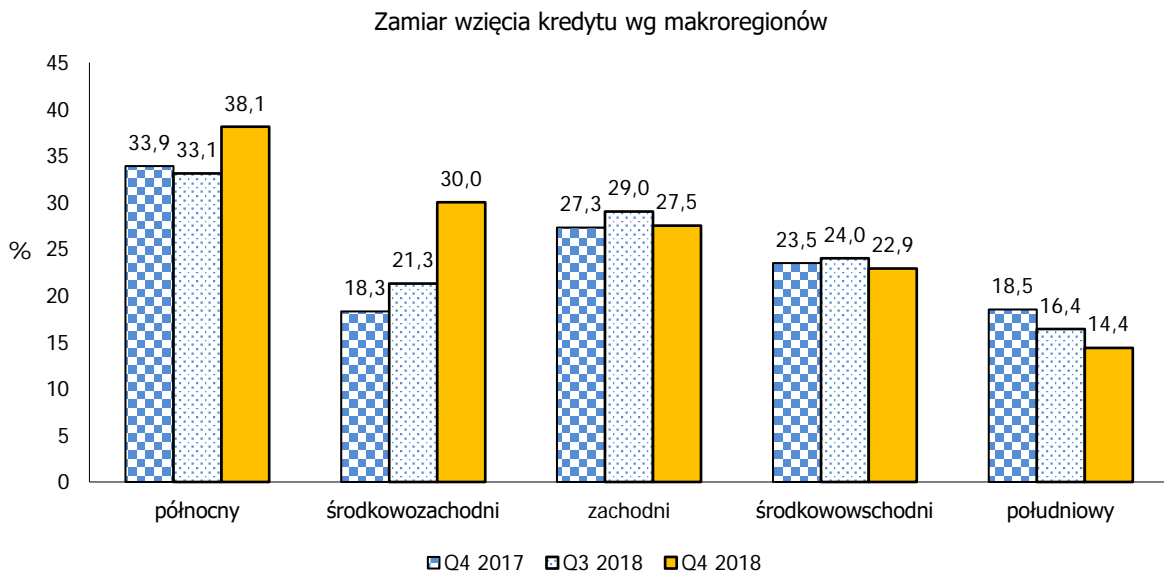

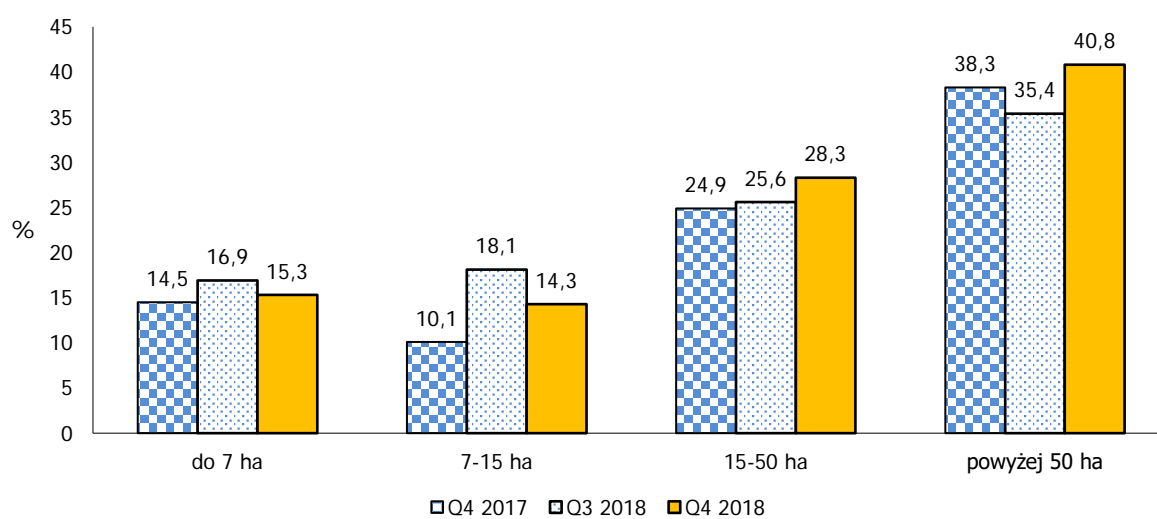
ZAMIAR WZIĘCIA KREDYTU

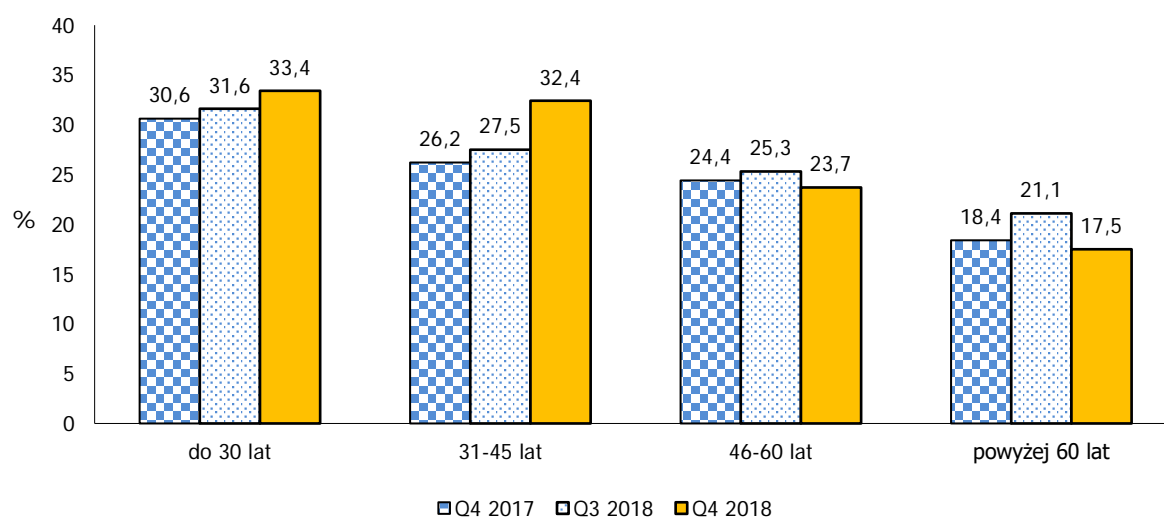
w %	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018
tak	25,6	25,3	26,0	22,8	26,1	27,8
nie	74,4	74,7	74,0	77,2	73,9	72,2

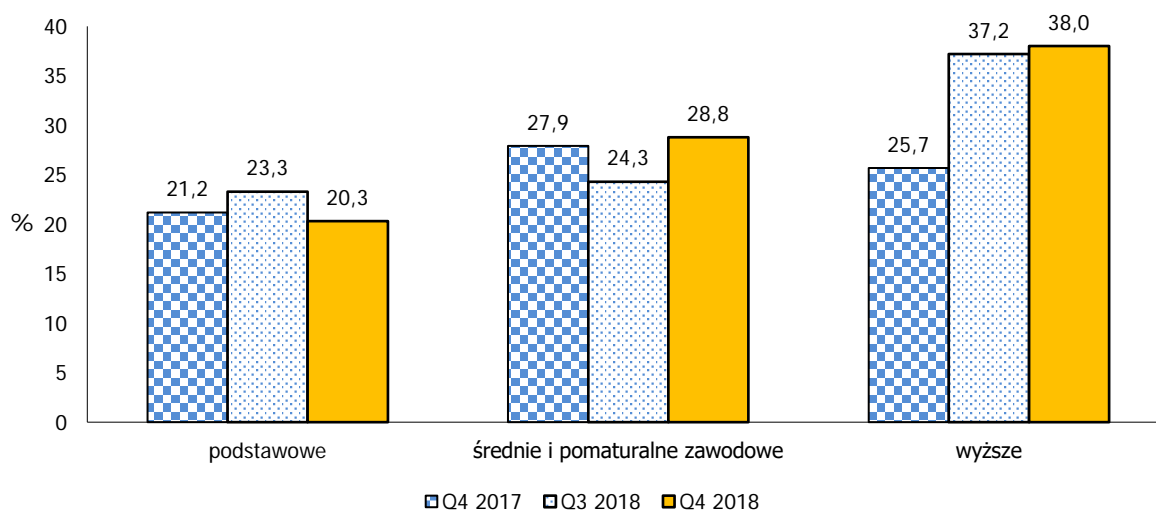
Zamiar wzięcia kredytu wg powierzchni gospodarstw rolnych

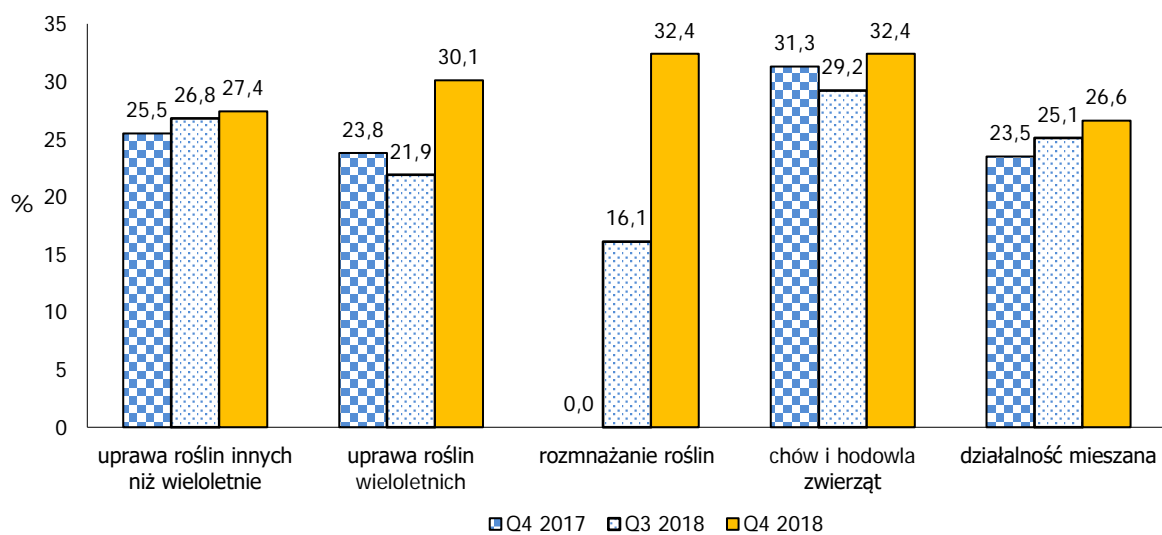
Zamiar wzięcia kredytu wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

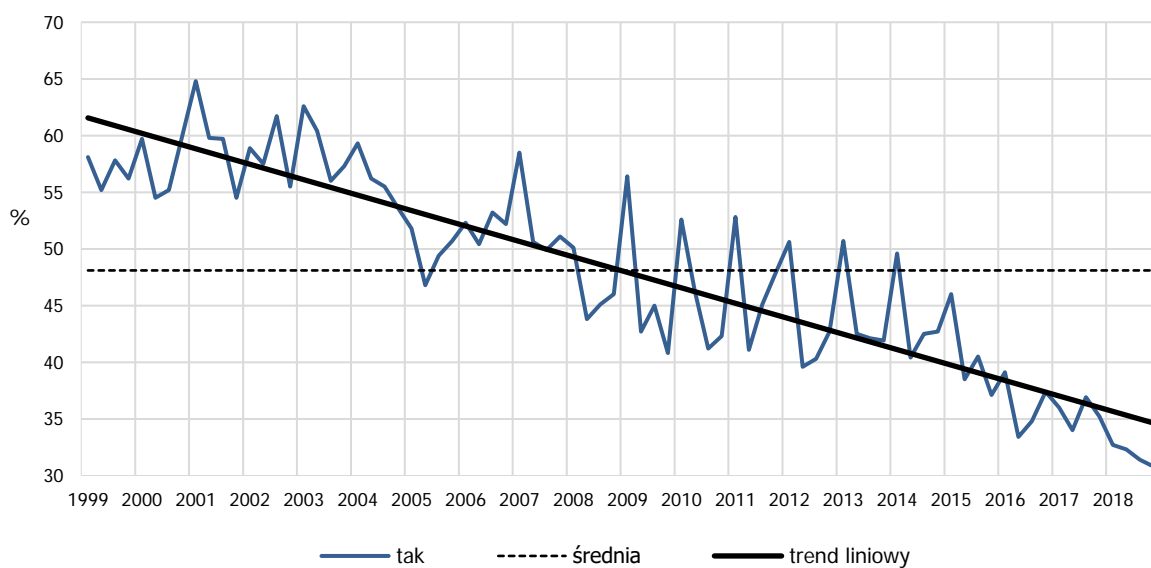
Zamiar wzięcia kredytu wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

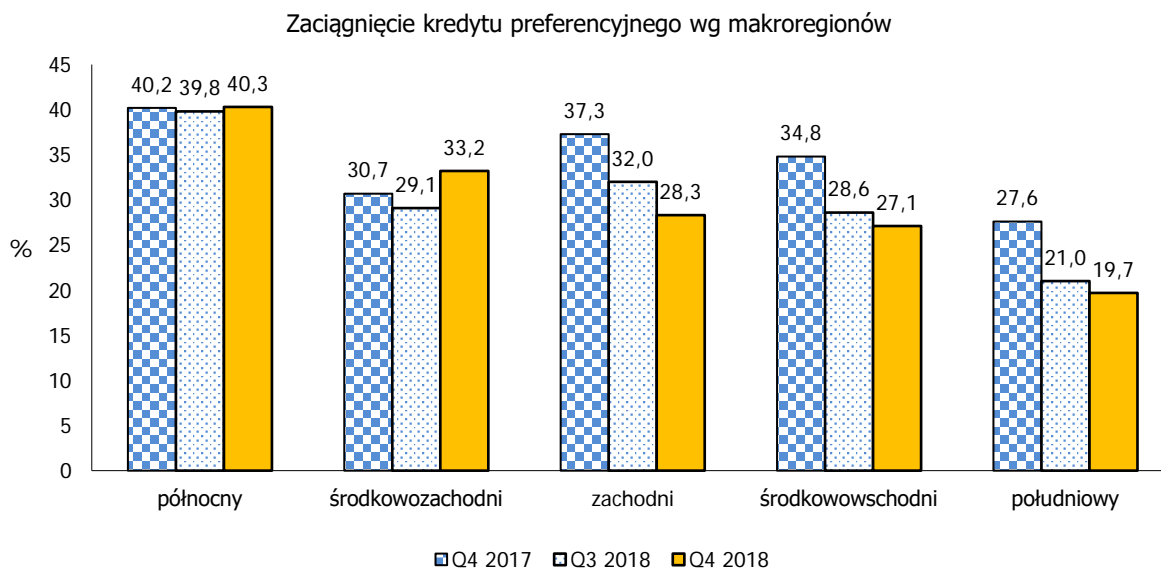
Zamiar wzięcia kredytu wg grup PKD 2007

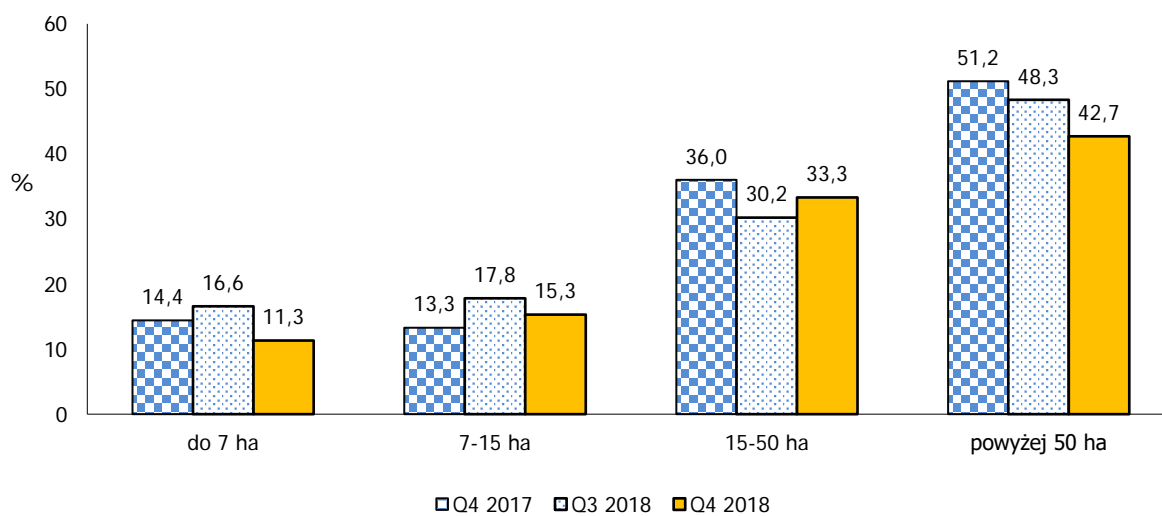
ZACIĄNIĘCIE KREDYTU PREFERENCYJNEGO

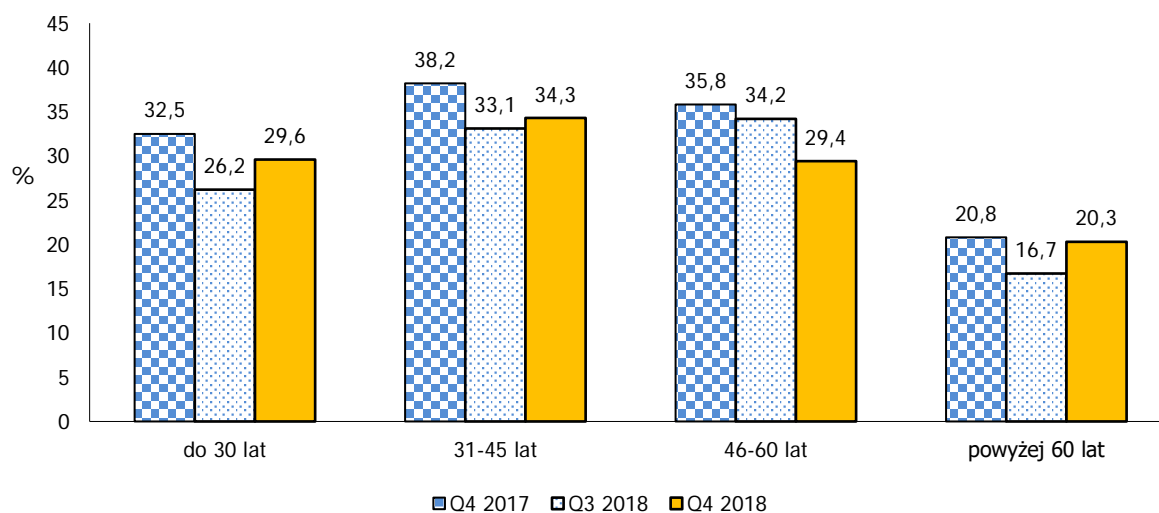
w %	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018
tak	36,9	35,2	32,7	32,3	31,4	30,8
nie	63,1	64,8	67,3	67,7	68,6	69,2

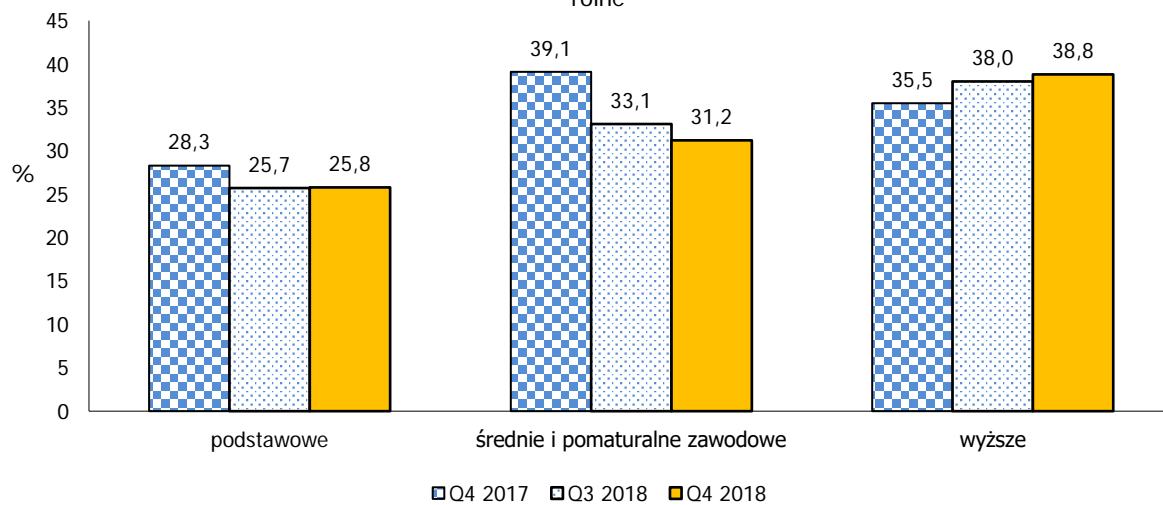
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg powierzchni gospodarstw rolnych

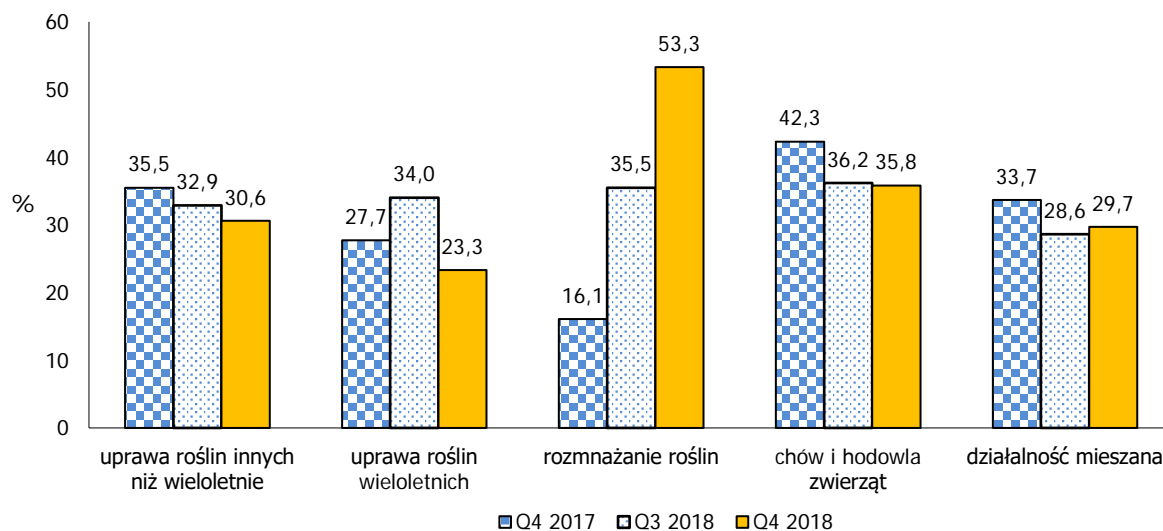
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

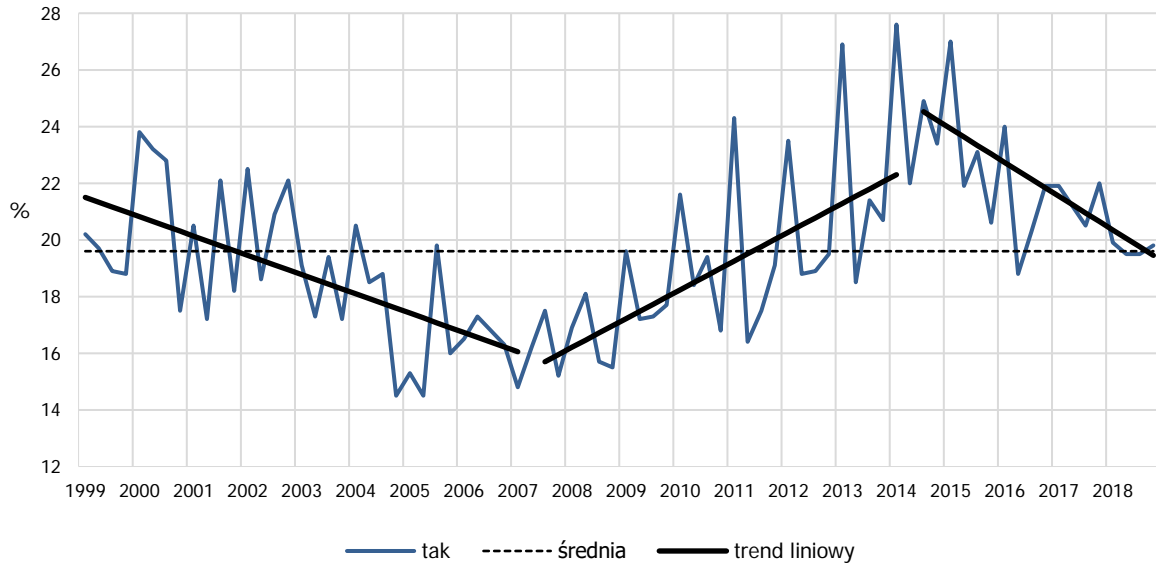
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg grup PKD 2007

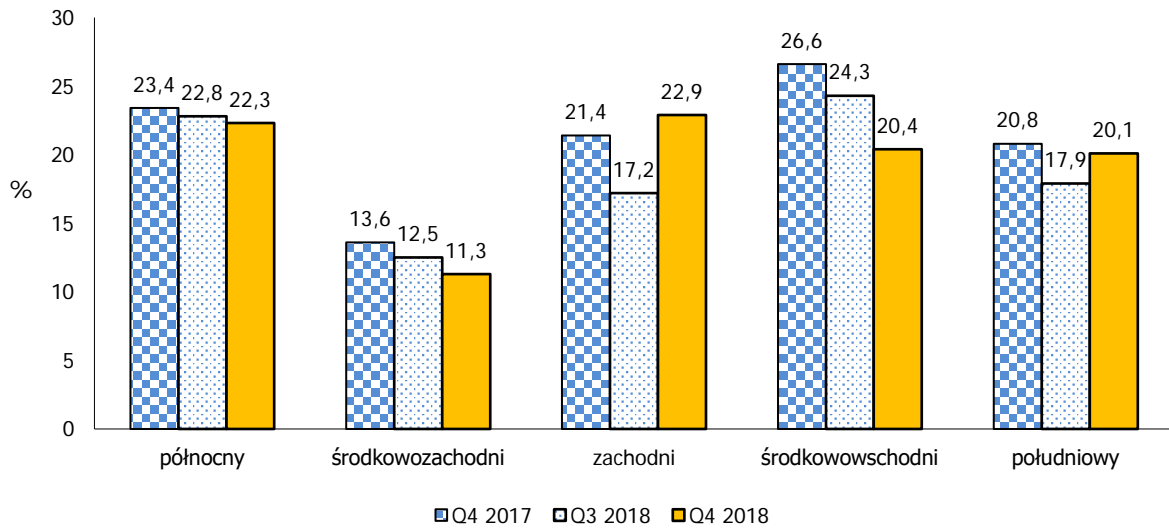

ZACIĄNIĘCIE KREDYTU RYNKOWEGO

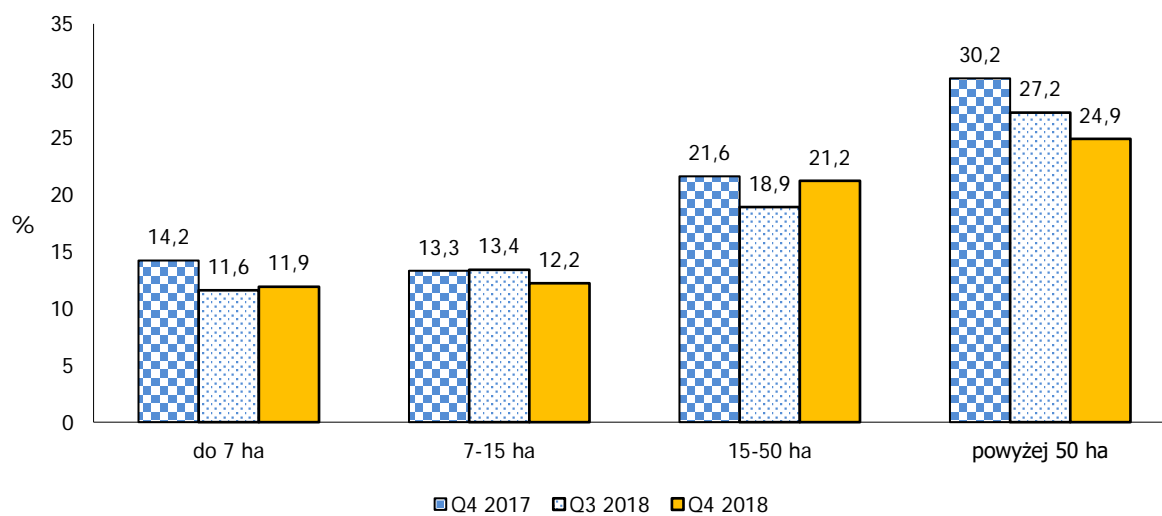

w %	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018
tak	20,5	22,0	19,9	19,5	19,5	19,8
nie	79,5	78,0	80,1	80,5	80,5	80,2

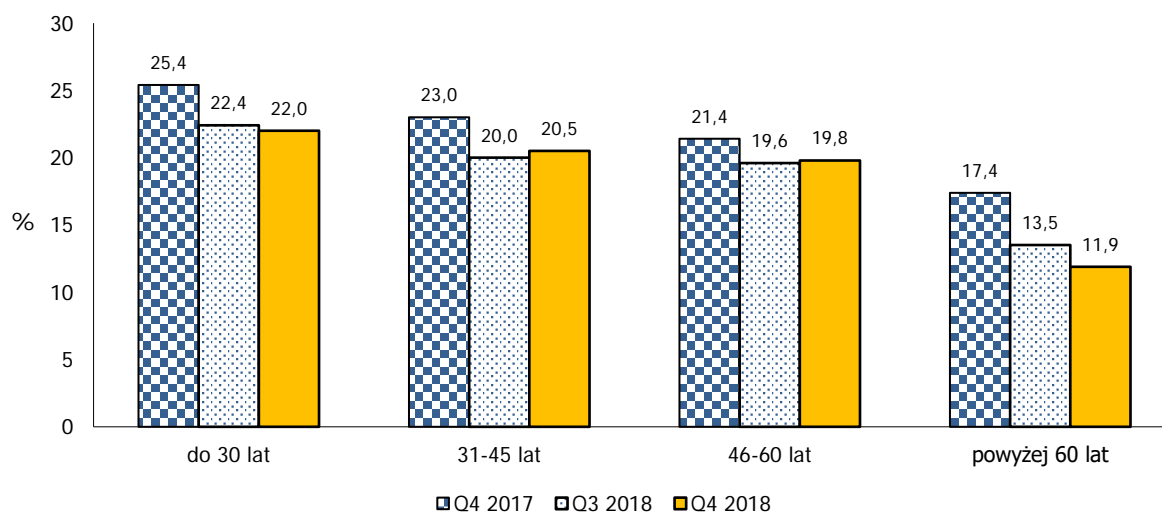
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg makroregionów

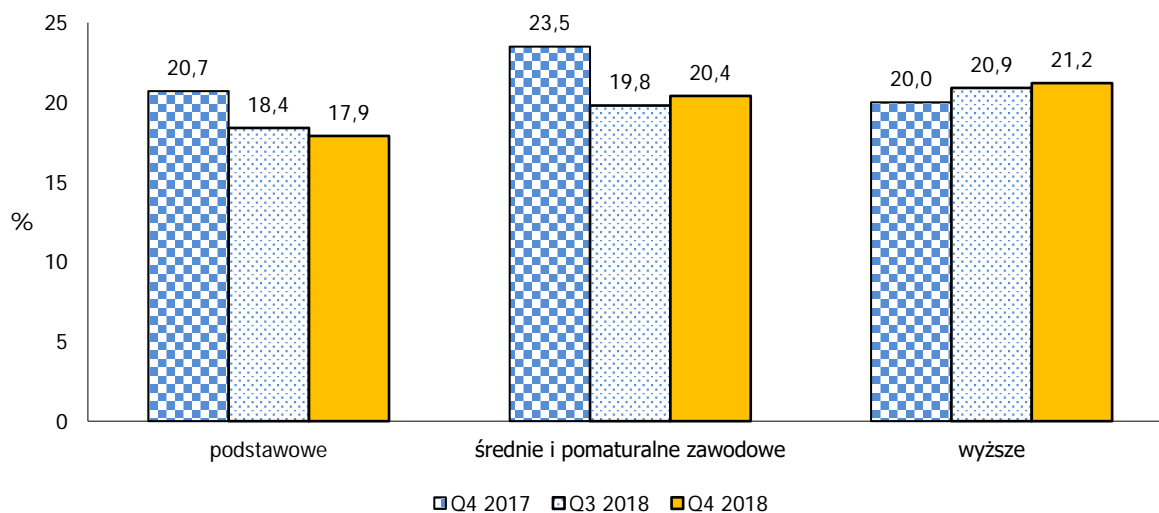
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg powierzchni gospodarstw rolnych

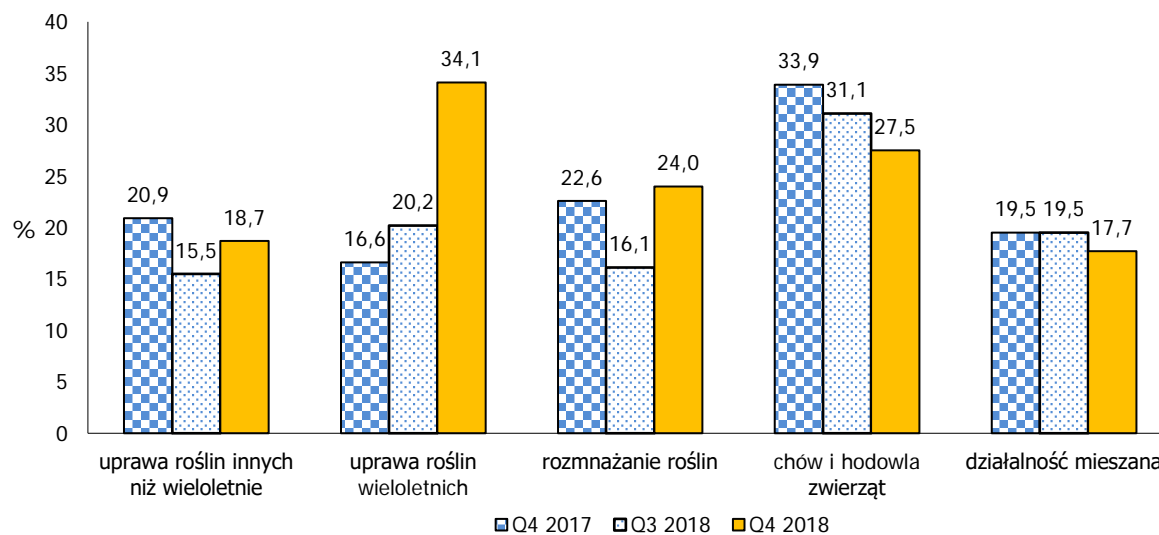
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

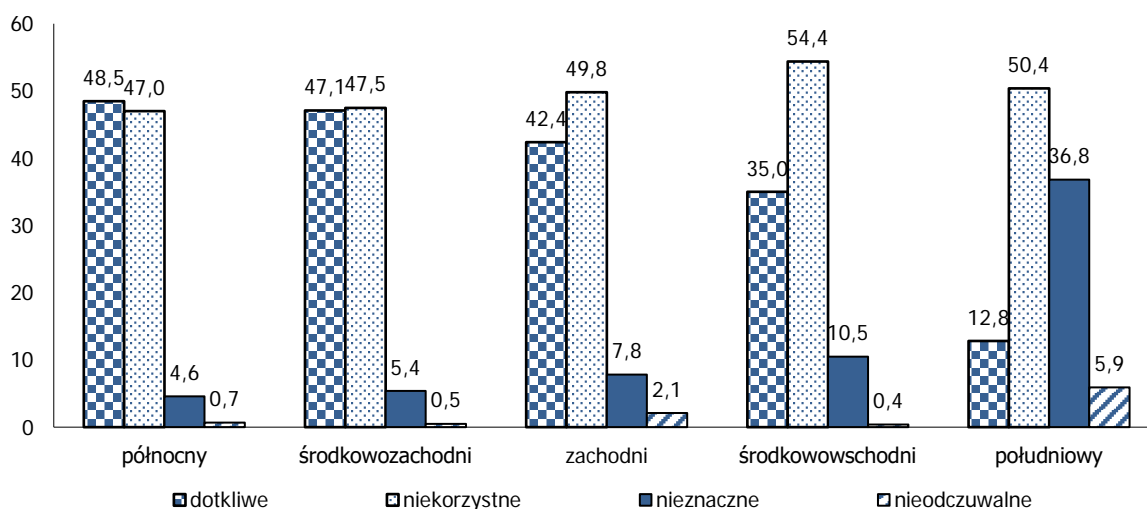
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg grup PKD 2007

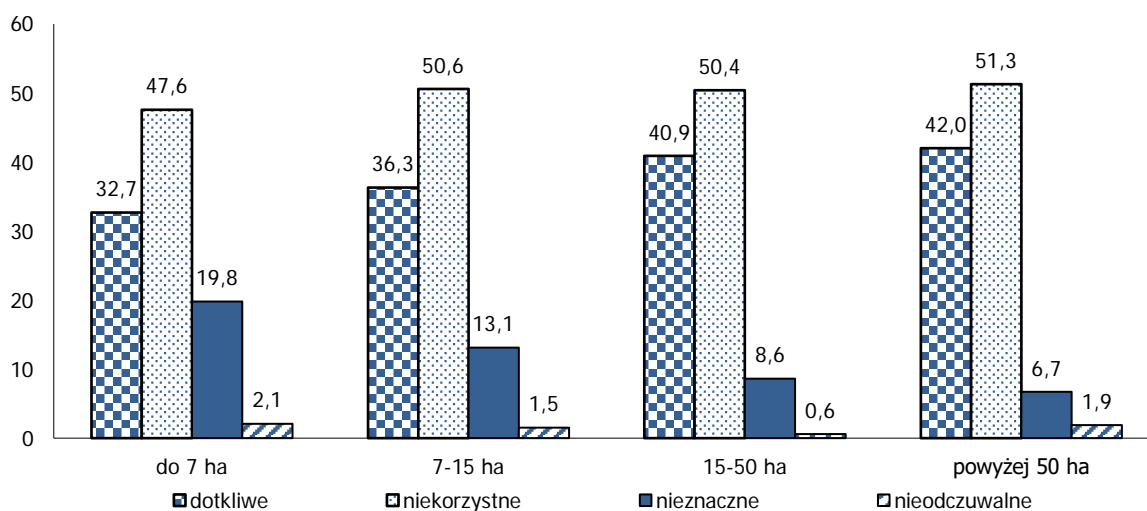
SKUTKI ANOMALII POGODOWYCH

w %	Q4 2013	Q4 2014	Q4 2015	Q4 2016	Q4 2017	Q4 2018
dotkliwe	9,3	5,5	28,0	18,2	20,4	39,9
niekorzystne	43,6	38,5	56,1	55,4	47,0	50,5
nieznaczne	47,1	55,9	15,9	26,3	32,5	9,6
nieodczuwalne	15,5	19,2	2,9	5,8	8,4	1,2

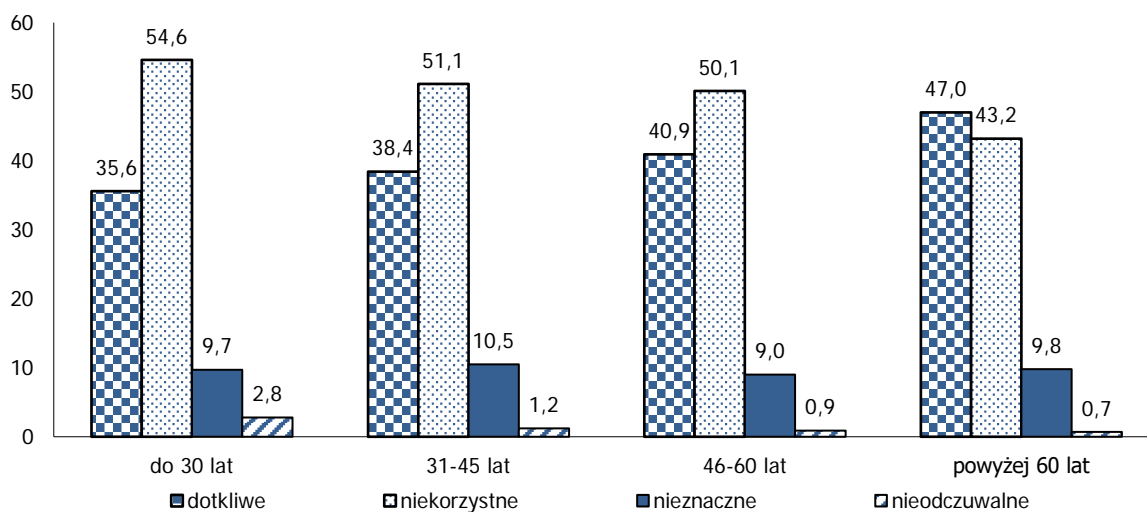
Skutki anomalii pogodowych wg makroregionów

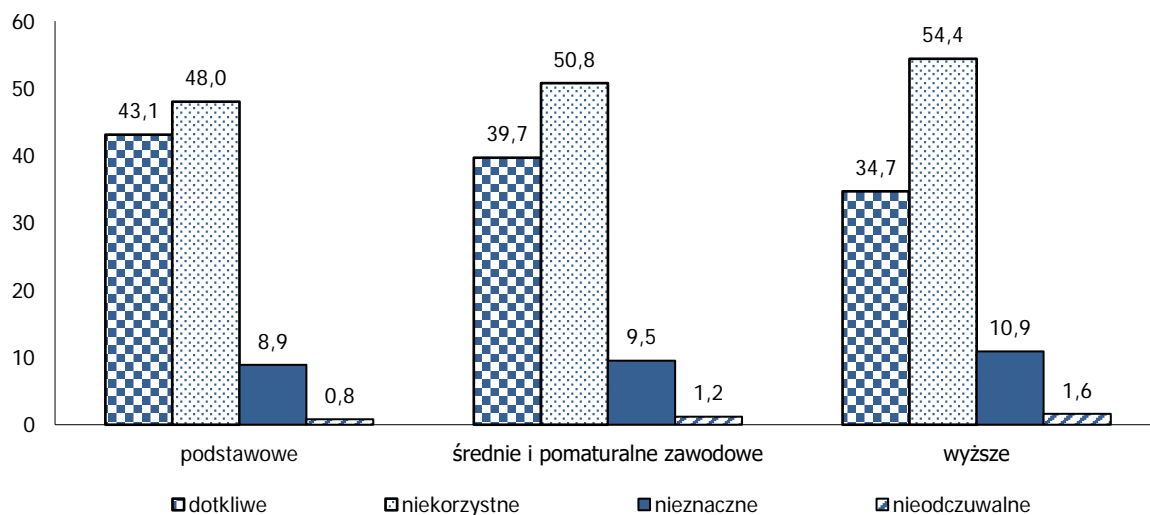
Skutki anomalii pogodowych wg powierzchni gospodarstw rolnych

Skutki anomalii pogodowych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Skutki anomalii pogodowych wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Skutki anomalii pogodowych wg grup PKD 2007

